

Nr. 20/21.

10. nowembri

III. gadš.

1923.

Par wehlu.

Weens Amerikas ņurnals ņeeds ņaweem laņitajeem ņeņoņo:

Daņhi ņilweņi domā, ņa wini weenā brihdi war iņlabot to lau-numu, ņas zehlees no winu gadeem ilgās weenaldņibas.

Kahds wihrs, reiņ ņahņidams ņa-wam draugam par ņawu gimenes dņihwi, iņteizās, ņa jau ņen, loti ņen atpaņal mihleņtiba no tās ņā putns pa loqu aiņlaiduņēs, un ņa wiņņ pats un wina ņeewa peemehroju-ņhees ņhai laulibas dņihwei ņā no-tiņuņham negroņamam ņaktam.

Draugs winam dewa gudru pa-domu, ņa ari maņdruņzin ņirņnibas pret ņeewu waretu leelā mehrā pa-lihdņet, ņaut ari lehnā zeņā atguht ņaudeto. Wiņņ reiņā ar to uņņwehra, ņa gimenes galwa, piņnigi nogreeņ-damās ņawā iņdeeniņņigā darba dņihwē, paņraņ weegli war peemirņt ņiņņahrtejos peenahņumus.

Par ņeho aiņrahdiņumu tuwafi paņr-domajot, wihrs nolehma to iņmehņi-nat. Taņ paņchā wakarā, mahņā at-greeņees, wiņņ ņawu ņeewu apņweiza

ņirņnigi pluņņtoņņheem wahrdeem ņā ņawu maņo, miņlo ņeewinu, ņas wi-nam paņaulē eņot dahrgaka par wiņu.

ņiņ paņrņteigts wiņņch biņa, ņad wina eeņahla raudat. „Kahda ņhauf-miga deena ņchodeen!“ wina teiza. „Paņreeņņhu automobils uņ eelas ņabrauza ņunti, tad maņais krita un wahrigi eewainoņa giņmitti, un tagad tu atnahņ mahņās peedņehrees.“ Tas teh-wam biņa druņku par dauds. Wina labais nodoms biņa behdigi paņr-praņts. Wina ņeewa, lihdņigi franņņhu filoņoņam ņiniņim, biņa eeraudņiņuņt tiņumā tiņai neņituma ņegu. Un to-mehr paņrmetums biņa pelnits, jo tehws biņa mehņinajis neeņpehņjamo — weenā aņumirņti iņlabot to lau-numu, ņas biņ zehlees no wina ga-deem ilgās weenaldņibas un aiņmaņr-ņchibas.

ņirņniba, tiņ ilgi nedņirdeta, wina mutē iņņlauņiņās mahņņlotti neweiņla. ņaipnee ņantree wahrdi ņtaneja tuņņchi, nepateeņi, jo zeņā teem ņahņās paņraņ dauds ruhgtu atmini. Paņraņ ilgi tehws biņ ar ņautru ņirņnibu ņlopojees;

tagad wina nodoms bija labs, bet tas nahza par daudš wehlu.

Pret pastahwigas neusmanibas klinti wisbeeschaf faszklhst laulibas lugis. Leelakais wairums wihru ir labi sawos nodomos, bet nezeeschami wahji winu ispildischanâ.

Pamatu ruhgteem atgadijumeem gimenes dšihwê beeschi dod kahda masa neusmaniba, kahds neapdomats waj sawtigs folis, kas draud tapt par pastahwigi asinojofchu rehtu.

Iddeenas peekohta firsniba no wehrstu neismehrojumu daudsumu behdu. Kahdas peeminas deenas atzereeschanaš, dšimumdeenas atšihme-

schana, schad un tad usdahwatâ pulite, firsnigs smeecls — dara daudš, lai nolihdšinatû dšihwes zela asumus.

Jr brihnischkligi, ka mehs beeschi esam til truli Pa laikam ir nepeezeschami, ka mums lauko atnem, lai mehs mahzitos to atsiht. Tad mehs sahklam sewi eestatitees un pašchi sewi aši nosodam, ka mehs bijam peemiršufchi darit to, kas til weegli isdarams.

Urween ir japatur wehrâ, ka usraksts us kapa akmena neatšwer eerakstu, ko mehs leekam muhsu mihtoto zilweku firdis, kamehr tee wehl ir stary dšihwajeem. R. M.

Linu mehrschana Holandê, Belgijâ un Franzijâ.

Wakareiropâ linu apstrahdaschana jau sen ir pahrgahjuši spezialistu rokâš. Lauksaimneeks ir spezialisejees tikai labu linu isaudischanâ. Galweene spezialisti linuhupneezibâ ir massemneeki. Tee uspehrt katrs sawam laikam peemehrotu linu schiru un tos apstrahdri pehz saweem panehmeeneem. Sabas schkeedras eeguhšchanas pamats ir linu mehrschana labâ uhdeni. Uhdenu ir daudš, bet tee wisur naw peemehroti labas schkeedras eeguhšchanai. Sabu uhdenu ir wisai mas, tadehl Wakareiropâ tos war ismantot tikai augsta labuma linu mehrschanai. Turpretim semaka labuma lini daudšâš weetâš jaapstrahdâ kâ war. Tâ Bretanâ un Normandijâ, Franzijâ un Nihthlandrijâ, Belgijâ aiš laba uhdens waj laika truhkuma peekopi plaschos apmehros Linu isflahschana us plawas, lai gan peedšihwojumi rahda, ka flahjot schkeedra ir plantumaina un nestipra. — Bretanâ linus isflahj us lauka pee pluhšchanas ar wiseem poguleem. Behz nedelam dirâm tos sawsâ deenâ atkal sawahz un nokul pogulus un no jama isflahj us lauka. Bretanâ linus isflahj julija beigâš.

Turpretim Normandijâ linus nopluhz, tuhlin pogulus nokulâ us fuselka un linus isflahj us plawas. Dala flahj salus pehz pluhšchanas, bet leelakâ dala peeturas pee eestata, ka flahjot isfaltetus linus, schkeedra isnaht augstata labuma, tadehl tur linus eepreešch us lauka isfaltè, nokul pogulus un tad isflahj us plawas septembra un

oktobra mehneschos. Tâ kâ Normandijâ un Bretanâ naktis ir loti rafainas, lini us lauka pilnigi ismirkst 3—4 nedelâš. — Nihthlandrijâ belgi sawus atlitufschus linus nobeidi, tos ismehrzejot mahrkos. Kad uhdens mahrkos jau auksts un wairš newar mehrzet, parasti nowembra menesi, tad tee uspehrt Holandes Seelandê brahka linus un tos mehrze us lauku isflahjot. Wehlâ rudenî isflahtee lini ismirkst 6—8 un pat wehl wairatâš nedelâš. 1 puhrweetas linu isflahšchanai rehkina lihds 1½ puhrweetas plawas. Linu gatawibu us lauka pahrbauda schâ: nem 5 waj 6 lina steebrus diwâš weetâš, parasti ar apm. 10 em leeku atahlumu, ar piekšteem šagreesch un ranga waj kaulu stary abâm šagreesâm weetam war weegli bihdit us weenu un otu pusi. Ja tas ir eepšehjams, tad lini jau pilnigi ismirkufchi un tos sawahz. Mehrzejot us lauka linu steebri saude apmehram 30% no sawa swara un isdod tihras schkeedras no 20—30%. Us lauka mehrzetus linus tahlakai apstrahdaschanai uspehrt fabrikas tikai pehz paraugu eepreešchejas isstrahdaschanas. Paraugus fabrikam eesneedš patš lauksaimneeks un wairatâm us reises. Peesolitas zenas un schkeedras isnahtumus no wisâm fabrikam lauksaimneeks šalihdsina un pahrdod tam, kas wairak šola.

Mehrzechannu mahrkos, gandrihi bei isnehmuma peekopi tikai weenâ Flaudrijas nowadâ. Pašchi mahrti un mehrschanas panehmeni ir pilnigi lihdsigi pee mums Widjemè peekohteem. Mahrti ir pa

leelakai dalai us kanti apmehram 1¹/₂—2 ajes. Dsiluma apmehrs 3—4 rehdaš. Skatotees pehz apstrahdajamo linu daudjuma, mahrfi ir zits aij zita wejelâ rindâ, atdaliti weens no otra ar ſchauru starpseenu un ſaweenoti ar maſam ſluhſham. Flandrijas mahrfi rakti pa leelakai dalai ſliktâ, ſmilſchainâ, dſelſi faturoſchâ ſemê, jo tahda ta ſeme reiſ tur ir. Tadehl ar ſhajos mahrfos mehrktee lini ir nemeenadi krahfâ, plantumaini, maſwehrtigi. Lai uhdens ihpaſchibas uſlabotu un lineem peedotu ſpilgtaku weenadaku krahfur, ad mahrfos, kahdu nedelu eepreeſch, cemehrz alkſchna lapas waj ſalu ahholiun, furu gehrfahbe ſaiſta dſelſſſchilus un tâ uhdeni padara lectojamu.

Mahrfos mehrzeſchanaï nolemtus linus nopluz ſalus, noſukâ un ſaujâs tahdas paſchas ſalaš cemehrz. Vini mehrkti ſaujâš un eelſlodſiti uſ mata tahdâ paſchâ ſahrtibâ, kâ pee mums Widſemê; linu ſaujâš mahrfos eepakâ gulus weenai ſahrtai teewgaluš kopâ, ad weenâ rindâ widu, atkal teewgaluš kopâ un tâ tahlafi. Kad mahrfi ir pilnš, uſleek ſloguš. Mirſchana ilgſt apm. 6—14 deenas. Kad lini iſmirkuſchi, toš iſwewt zilwekš ſrahwot uhdeni, kâ taš mums wiſcem ir paraſtš. Kad lineem uſ kraſta pa dalai leekaiš uhdens jau notezejis, tad iſkrahj uſ plawas un tur toš tura apm. 1 mehneſi pehzmehrſchanaï un iſbalinaſchanaï. Nihſlandrijas ſemneeki linuš apſtrahdâ ſawâš ſaimneeziſbâš. Weetâš, kur labš uhdens, teek raſchoti pat loti labi lini. Tâ Kokerenas lini pehz Gandes linwehrtuwju atſaukſimem wehrpaſas weegli, audelki tee labi balinajaš, bet ir tikai drufku tranſlafi nekâ mehrzetee tekoſchos uhdenoš.

Mehrzeſchana grahwjoš pehz ſaweem panehmeeneem ſtipri atſchſiras no mehrzeſchanaš mahrfos. Ta teek plaſchos apmehros peekopta Deenwidholandê, Seelandê uſ Bewelandeš un Schouwen ſalam, Frieſlandê un Groningenâ. Linu mehrſchanaï nolemtoš grahwjuš rof apm. 4—7 pehdas platuš, apm. 3 pehdas dſiluš un paraſti apm. 100—300 aſu garuš, pehz linu daudjuma. Grahwjuš rof pehz eeſpehjaš maſlâ. Daudſâš weetâš uſneymigattee linu apſtrahdataji ar loti labeem panehmeeneem mehrze pehz Liſas (Kortrikeras) panehmeeneem. Lai grahwjoš raditu lehn uhdens apmainu, lihdsigu Liſas ſtrahwai, tad plaſchos apmehros iſmanto wehja ſpehku, kaš Holandeš lihdsenumâ puhſch katru deenu, wiſmaſ peeteekoſchâ mehrâ. Mehrzejamâ grahwja-kanala

arâ uſſtahditas neleelas, loti primitiwas, wehja dſirnawas, kuraš eepumpê un iſpumpê iſ fanala uhdeni pehz wajadſibas un tâ rada mahrfliigu uhdens ſtrahwu. Tâpai plaſchos apmehros teek lectoti treetſchi.

Frieſlandes ſemneekš ir konſervatiwš (atturigš) pret daudſeem jauninajumeem: louſſaimneeziſbâ. Tadehl wehl Frieſlandê ſaſtopama weena no wiſwezaſam linu mehrzeſchanaš metodem. Pehz taš pa 7—8 linu kuhliſchi teek ſajeeti garâ ploſtâ un eelaiſti mehrzejamâ grahwï beſ ſlogeem. Ploſta wirſpuſe raugaš iſ uhdens lauſâ. Lai ari wirſpuſe iſmirktu, tad kuhliſchi teek katru deenu pahrgreesti. Pehz ſchâš metodē lini mehrzeti teek ſamehrâ maſ. Wiſwairak tee teek mehrzeti tâ, ka linuš eepakâ grahwï ſlihpi ar teewgaleem uſ dibina un ſaknem wirſpuſê, ſilakâ uhdeni. Kad wiſš grahwïš no weena gala ſahfot, tâ peepakats, tad wirš lineem teek no grahwja dibena uſleeta ap 8 zollu beſa dubluſchahrtâ. Vini teek mehrkti waſarâ un mirſchanaš ilgums ir ap 7 deenas. Pee linu iſwiltſchanaš no grahwja no teem waſſalo dubluš un tad iſſtahda uſ plawas iſſalkſchanaï. Weenâ un tani paſchâ uhdeni Frieſlandê mehrze diwas reiſeš. Frieſlandes ſemneeki ſawuš linuš pa leelakai dalai apſtrahdâ ſemâ ſawâš ſaimneeziſbâš.

Groningenâ lauſſaimneeki liuš apſtrahdâ loti neezigâ daudſurâ. Apmehram 90% no Groningenâš lineem neapſtrahdatus pahrdod uſ Liſu, bet atlikuſcho datu apſtrahdâ iſ ihpaſchi ſiſtee linruhpneeki, mehrzejot toš grahwjoš.

Katrš tahdš linruhpneekš uſpehrt un apſtrahdâ ap 70 puhrweetas linu. Weenu datu no teem mehrze pehz otras Frieſlandeš metodeš, bet leelako datu pehz Liſaš parauga kaſtêš. Linuš mehrz likai nahama waſarâ un tikai weenu reiſi.

Loti labu linu ſchkeedru eguſi. Deenwiduš Holandê linuš mehrzejot ap 5—7 pehdu platoš, 3 pehdu dſiloz un ap 250 aſu garoš grahwjoš ſekoſchâ ſahrtâ: No grahwja iſlaiſch uhdeni. Tad grahwï eeſahpj ſtrahdneekš un 2 ziti tam paſneedi linſaujaš, kuraš taš eepakâ guluš uſ grahwja dibena ar teewgaluš kopâ un ſaknem pret grahwja ſeenu. Kad pirn: rinda noſkhta kahdaš pehdâš 3 ſarumâ, tad pahr ſpizem noſkrahj weel rindu linſauju, nem preeſch dublu ſwekſchanaš peemehrotu traufku un linuš pahrelj ar ſahrtu grahwja dublu. Tad atkal jaunu rindu linuš, tad dubluš un tâ tahlafi lihds grahwïš uſ pilnš lihds

wiršai. Paščā wiršū uslej ap 8 zollu beesu dublu fahrtu, lai lineem nekautu uhdeni uspelbet. Tad fahť atkal no d'vena un tā, l'hdj grahwis ir peeflodsiť lihdj otram golam; tad uslaisch waj eepumpē grahwī uhdeni. Linus mehrzē wasarā un tee mirkft ap 10 deenu. Dublōs mehrklee linu ir tumščsilas kraščas, loti m'kfti ar spošču metala spihdumu. Smalllinu wehrptuwes tos wehrte loti augfti un zenu sinā tee nestahw tahlu sem Dīfās lineem. Ščas metodes usplauščhanai plaščos apniehros par ščkehrfli leetas buht ir labās mahrku semes truhkums Holandē. Par l'weem mahrkeem teef dahrgi famakfats.

Loti interesanta ir l'nu mehrščhana uš Šhoumena falas Dreischoras zeematā,

fur wifl zeemata eedshwotaji no weetas nodarbojas ar linu mehrščhanu grahwjos, pilbitos ar p u s f a h l u j u h r a s u h d e n i. Lai grahwjos atrastos peeteef. fahľsch uhdens, tad to pehz wajadřibas eepumpē no juhřas. Mehrkfti teef pehz Deenwidus Holandes metodes. Weenā un tanī paščā uhdeni teef mehrzets 2—3 reises. Pehz iswifščhanas no grahwja linus isľlahj uš lauka balinaščhanai un fchlu nofť.ľošchanai no fchkeedras. Sahľs uhdeni mehrkftā linu šchkeedra ir balti-dřeliena, labas iřpaščibas, bet noderigi tikai faufwehrpřchanai (ne uhdeni!). Dreisčas zeemata řihtsemneeki katrs uspehrť un patš mehrzē un tahľaki apstrahdā ap 4—6 hektarus linu. Ed. Dupens.

Waj atmaľsajas gowis tihri isľlaukt?

Žit daudš naw rakřits un aľsrahđits par nořhmi, řahda ir gowu tihrai řlauťščhanai, bet par nořchelořchanu lihdj řchim wifam tam peegreesch maľ eeweřribas. Gemesľs daščā reise ir nesinaščhana, bet wifwairaf gan nolaidiba. Daudš reises ir nahzees řtrihdetees ar dašču labu řaimneezi deht gowu řlauťščhanas, kuras řaka, řa tas eřot weenalga, waj nu isľlauzot gowi itin tihri, jeb aľstahjot řahdu mařuminu neifľlauktu, tas peens jau nekur nepaľjudiřhot, bet tik dořhot otrā reise gowš wairaf peena. Te nu iswedot kontroli Stahmereenes pabrandařibas beedribā junija mehneři, israhđijas, řa diwās řaimneezibās nekriřht no pahrrauga mahjās atrastais tawu % ar řopmoderneezibas procentu, tā řa weens řaimneeks řahťa pat runat par peena neweřchanu uš řopmoderneezibu. Ismekľejot wifus řřhkumus israhđijas, řa tais deenās, řad pahrraugš eet řuhtī, meitas isľlauz gowis itin tihri, bet řitās deenās loti pawirřch. Mahjās maija un junija mehne-

řchos isnahza peena řaurmehra tawu % 3,70, bet řopmoderneezibā tikai 3,30—3,40. Řad nu analiřeja tās paščas deenas řlauťto peenu ari řopmoderneezibā, tad isnahza tahđš pat tawu % řā mahjās. Abas řaimneezibas nowed iřdeenas uš řopmoderneezibu ap 200 š peena; ja nu peenemam uš minetā peena daudřuma tikai 0,30 % řarpibas tawu řaturā, tad deenā eet řudumā 0,72 š řweeřta jeb naudā reřřinot 36 rubľi, řas par mehneři iřtaifa 1080 rbf. Tā tad weenas řalpones mehneřcha alga! Tāpehz, loľkopi, peegreesifim řtingraķu weřribu gowu tihrai isľlauťščhanai. Žaur to mehš eeguřřim ne tikai řreřnaku, bet ari wairaf peena. Nedomařim, řa wasaras laikā gowis war isľľauť kaut kura weza mařmulima waj mařš ganinšč un řa peeaugušchām meitam jaet uš tihřuma řrahđat. Aľstahřim labal mahjās pee gowu řlauťščhanas řpehzigas řlauzejas, tad mums neees tee řinti pasuščhanā.

E. Bregis.

Muřsu drawās.

III.

8. maijā no riřta brauzu uš Olaini. Tur man preeřchľařijums řaweenots ar praktiřkeem darbeem drawās. Peestahťnē ir pretim un řjam uš nodomato weein, kura atrodas tik ap 1¹/₂ werřti no peestahťnes. Pee mahjam atrodas drawa ar biřchu řaimem D. Blatta řtropoš. Bites patľaban řpeřřigi isľlido, jo ir weena no labalajām deenam řchi gada biřchřopiņai nelabweřřigajā pawafari. Wihtoli un řahrľki pilnos

řeedoš un aizinat aizina mařas meduš neřejas pee řewis weefoš. Drawas iřpaščneeks řchelořjas, řa řcho pawafar noteefot aplaupiščhanas plaščos apniehros, řas wina ilgajā praktiķā neefot peedřihwotš. řa, tam par eemesľu pagahjuřchā gada wahjais eenesums, bites tika eeseemotas uš neezigeem baribas řrahjumeem, daudš řaimes ir řaur badu gahjuřčas bojā, bet wehl iřžeetuřchās puhľas řawu dřihwibu

kaut zaur laupičhanu ušturet, ja dramineeks neruhpejas pašneegt winām baribu.

Škrejas ir šašaurinatas uš beidsamo, bet ari tas maš lihds, jo laupitajas weseleem bareem ušbruhš dascheem stropoem. Dewu biškopim padomu dasčas šaimes, kuras teef pahraf apsehstas no ušbruzejām, uš kahdām deenam išnemt no drawas, kahdās zitās telpās, bet winu weetā noštahdit tuffchus stropus, eerihkojot stropā papira tuhti ar šchuro galu uš eefšchu. Laupitajas, stropā šagahjuščas, wairs neatrod išeju un, paturot tās pahris deenas zeetumā, pehz tam kreetni šaduhmojot un padšenot no drawas, winas wairs nenahš laupit. Noteefas ari, ka tuffchajā stropā winas šastingst un pat nobeidsas. Daschi neapšinigi biškopji tihšchi eebaro kaiminu bites, nošer tās tuffchā stropā, peeded baribu un perus un rada jaunās šaimes. Šchis panehmeens gan buhtu nošodams uš stingrafo. Ar preeku jaatšihmē ka tahdu laumu drawotaju starp muhšu biškopjeem naw daudš. Tapat weeze biteneeki pašihst panehmeenu, eebaroš laupitajas bites ar rauga un medus mašijumu, no kura tad ari winas eet bojā. Modernā biškopja rihžibā lai ir wina šinašchanas no wehrst aplaupičhanas zitā zelā: turot drawā til špehzigas šaimes, kūrām laupitajas neko newar darit un šargatees drawā išplatt medus jeb waška šmaršchu, las bites peewelf; pee bišchu apšatīchanas nepamešt neko drawā un barošchānu išdarit tikai wafaros, deenā trauzinus nonemot.

Turpat mums drawā esot laupitaju bišchu šaradās iahds daudjums, ka ihtašchneeks jau šah^a domat, ka wina šaimes špeeto. Man išdewās win: pahreelinat, ka tas newar buht, bet gan drihšaki buhš tā šaujamaš „bada špeets”. Kuri grib peeweenotees kahdai šaimē. No šahkuma šweščās bites apštahja waj wišus stropus, bet pehdeji šalašijās pee weena, kuruš apli pa glušchi melns. Aišdžiht bites nebija eefpehšams. Pirms notifa leela pluhščhanas starp mahjineekeem un ušbruzejām, bet pehz masa laiznac weetejās wairs newareja jeb negribeja pretotees un ušnehma negaiditos zeeminus un tee, špahrinus wehdinadami šagahja stropā, itkā šawās mahjās. Kritušcho pee škrejas bija semē ap pus mahrz. Mahti starp winām ne išdewās šafattit, wina waj nu bij zelā sudušt jeb eegahjušt lihdsi stropā. Pehz bada špeeta šaeščhanas drawā aplaupičhanas mašinajās.

Atštahjām drawas nowehroščānu un

uššahku ležiju. Wehl eepreešč noteef šapulze. Šstirjā daschadus jautajumus. Bedriba ir eegahdajufes medšweedi un tagad apšpreests šopletoščhanas noteifums beedreem un nebeedreem. Molemj nemt atlihdsibu par leetoščhanu no beedreem 10 rbl. no šaimes, bet nebeedreem 20 rbl. Preeščchlašijumā runaju par pawafara, wafaras darbeem, bišchu šlimibam un gawibam. Pehz tam tika pahrzelta kahda šaimite no šastinas D. Blatta stropā. Mums pee darba wehl esot eeradās kahda kundsite no kaimineem un šchelojās, ka winai bites esot išbehguščas. Wehl redsejusi, ka laiduščas uš šcho rušt. Loti luhdša mani noet pee winas un apštatit winas bitites, ko ari es pehz šchi pabeigtā darba išdariju. Stropinu atradu glušchi tuffchu. Daudš wezi biškopji apgalwo, ka bada špeetos išejot til bešmahtes šaimes. Šchis ušškats atrodams ari daschās grahmatās. Šchis domas ir pilnigi nepamatotas, jo šche man nahžās redjet pretejo. Šaimē bij bijušt mahte, kura ir atštahjušt wešelu rahmi, peedehtu ar olinam. Wezatu peru gan truhšt, bet tam par eemeslu war buht baribas truhšums. Nahrēs tikai dasčas kaminas ar medu un tas pats šwaigs — šalaupits. Šaime ir bijušt galigā badā. Stropa atštahščhanai wehl par zehlon: war buht netihrās, notafščkitās, išgraustās šchuhnas, kahdas stropā atradās. Pawafara rewisija ari wehl nebija išdarita un uš gūhdas atradās kritušchās bites un ziti netihruimi leelafā wairumā. Redšams, šaime ir šlimojušt ar zaureju, uš ko norahda notafščkitās kahres un stropa šeenas. Bites esot wehlu išlidojuščas, jo drawā ilgi stahwejis šneegs; šchis apštahklis ari wareja wezinat zaurejas attihštīchanos.

Muhšu biškopjeem gan wajadsetu leelako wehribu peegreest bišchu pareišai ehdināščhanai rudenī un eeseemot šaimes uš labi šagatawoteem aišwahšoteem baribas šrahjumeem, tad pawafari nebuhtu jafschelojās par zaureju, ko tagad til beščchi nahšas redjet muhšu drawās. Tapat nopeetnaka wehriba buhtu japeegreest šchuhnam. Wezas, išgraustas, netihras un pat notafščkitas šchuhnas nedrihštetu turet stropā. Pawafari pee pirmās rewisijas winas katrā šinā buhtu apmainamas, ja par seemu tās buhtu maitajuščās: šapelejuščas waj nošmehretas ar ištahrujumeem. Bites mihl tihribu; šchā šinā mehš waram nemt peemehru no winām un gahdat winām stropā tahbus apštahklus, tā tās mihl, jo winām pašchām naw eefpehšams wešelus rahmjus notihrit.

Apfkatot zitas šaimes, israhbijās, ka kahdai truhkst mahtes, kuru tad nahzās tuhliit peewenot otrai, šaflazinot bites ar zukuruhdeni bet mahti peedodot krahtinā. Šdarot šarveenoschanu man isdewās stropā nokert kahdu kaitekleem aplipušču bititi. Wina bij wizaur apfehsta no mašiem, $\frac{1}{2}$ —1 mm gareem, dšelteneem šapurineem. Kaiteklu uš ūtes bija til daudš, ka wina nespehja wairs lidot (ap 100 lihds 150 gab.). Bititi es nokehru un noweetoju kaština ispehtišchanai. Dewuši biškopei daščus padomus, atgreesoš mahjās. Zelā man wina šehlojšās, ka kaimiņš esot winaš bites nobuhris, kamehr winam bišču nebijis, esot labi gahjis, bet tagad neweizotees. Es gan nehmos eegalwot, ka neweikšme atkarajas no šinašchanam, praktikas u. t. t., bet waj wina manam eegalwojumam notizeja — newemos pateikt. Rokerto bititi nodewu augstškola, dozentam Rišga šgm, ispehtit. Pehz pahris deenam šanehmu no wina šinojumu, ka minetā bite ir apfehsta no Meloc Variegatus Donovan pirmās pakahpes firmeneem. Bitem wini peekero-tees no seedeem nektaru jeb seedputeklus

šalašot un tā teektot pahrnešti stropā, kur tee pahreet uš zitam bitem un katrā šinā cistahj šaunu ešpaudu, daščas bites no wineem teek pilnigi nobeigtas. Zif leelos apmehros tas noteek, naw ispehtis, bet nahkotnē jazenščas tas noškaidrot. Tapat naw wehl šinams, no kahdeem seedeem bites dabu šoš zirmeniščus jau pat agrā pawafari. Wef mašajeem gaišči dšeltene-jeem zirmeniščiem uš bites stropā redseju wehl daščus leelafus 2—3 mm garus trmščakā krašā, kuri, jadomā, ir bijušči otrās pakahpes zirmeni, bet tahlakā attihštibas šadija esot wabolite. Rišga šgm lija išgatawojis wairafus mikroškopa preparatus no wineem un ari man weenu no- dewa preekš biškopibas školās.

Latwijā šhee kaitekli wehl naw agrat maniti, bet Wahzijā wini gan esot pa rei- sei atrasti. Tagad nu atlikoš noškaidrot jautajumu: zif leelā mehrā wini kaitigi un kahdus seedus apdšihwo. Uš to lai dod at- bilbi nahkotnē mušfu biškopibas weizi- notaji. Šhini wafarā man wairaf nebija iidewiba ar mineto kaitekli šastaptees un tuwafus nowehrojumus išdarit.

Weg-Debros.

M. Kodol.

Labibas šhaudeschana.

Labibas šhaudeschana ir weens no ne- atleekamakeem rudens darbeem, jo nokultā labiba reti kad buhš til šaufa, ka to waretu pilnigi drošči par seemu ušglabat. Un ja tas mums weenu otru reiši ishdodas, tad tomehr šafaka, ka neschaudetai labibai ne- peemiht tahda dihgšchanas špehja ka schau- detai un neschaudetās labibas milti šaim- neezibā ir daudš mašwehrtigati, to buhš nowehrojis katrs laufšaimneeks. Labibas peeder pee teem raščojumeem, kuri ušfuž fewi koti daudš uhdens, lihds 80% no šawa šwara. Ja graudi ir ušfuhtušči fewi leelafu uhdens šaturu, tad tee to wairs til ahtri neatdod, bet to war panahkt tilai schaudejot. Ja uhdens prozents graudos šwahrstas šarp 20—35, tad tahdi graudi ir šlapji, kuri wišadā šinā jašchande. Šausoš graudos uhdens prozents šwahrstas no 10—12, weenu otru reiši schaudejot uhdens prozents nokrihtas sem 10, bet wehlaš grauds tomehr no gaisa ušfuž fewi wehl uhdeni, tā ka graudu šaturš naw mašafs par 10%. Ja uhdens proz. graudos ir sem 16, tad labibu pahrd- ošchanai, tāpat ari šaimneezibas wajadšibam neatmašfajas schaudet, bet šchahds uhdens prozents gan reti nahš preekšā.

Rā tagad iššinat, waj labiba schau- de- jama waj ne? Šho panahkam, ja nemam šinamu šwaru graudu un šahkam karšet. No šahkuma pee semas temperaturas, tad pakahpeniški temperaturu paaugštinoš lihds 100°C, karšechanai jaišgst 5—6 štundas, tad nemam un no jauna nošweram (šwareem jabuht koti juštigeem). Weem., ja graudu šwars pirms schaudešchanas ir 100 gr., pehz schaudešchanas 75 gr., tad mineteš graudi šaturejušči 25% uhdens. Wraškē koti beesči noteiz waj labiba ir šaufa waj mitra ar juščanu un loščot; ja graudi loščot šlakt kriukšē, tad labiba ir peete- košči šaufa. Šaimneezibā graudus schau- det lihds tahdai temperaturai, tā to da- rijam pee mehginajuma, naw ne tilai wa- jadšiba, bet pawišam nedrihkt, jo pee til augštās temperaturas labiba ir šaudejuš dihgšchanas špehju. Tā mehginajumi rahda, ka graudi šaude dihgšchanas špehju parāšā gaisā pee 70°, šaufā gaisā gaisā pee 60° un uhdeni pee 50°C.

Atkarībā no ta, kur schaudetā labiba tiks išleetota, atkarajas temperaturas aug- štums. Ja labibu schaudejam fehlaš, tad temperatura nedrihkt pahršneegt 45°, tur- pretim šaimneezibas wajadšibam išleetojamo

labibu wär schaudet pee 60° leelas temp. Schaudejot fewischa wehriba japeegreesch tam, ka lai gaisß schaudejamä telpä tiktu mainits. Pretejä gadijumä tas abtri peefahntinas ar uhdens twaifeem (futu), kuri fahnt nogultees us labibu un to fasantë, tä ka graudi saude dihgschanas spehju.

Tapehß schaudejot labibu mums jaeewehro itkä 2 likumi, no kuru pareisßas waj nepareisßas ispidlischanas atkarajas ari labibas labums.

I. Temperatura schaudejamä telpä newar buht augstaka par 45—60°C, skatotees pehß ta, fur labiba tiks leetota.

II. Schaudejamä telpä gaisß ir pehß wajadßibas jamaina, kadehß jaruhpejas par peenahßigu wehbinaschanu.

Labibas isßchuhßchanas ahtrums atkarajas no: 1) temperaturas augstuma, 2) no schahwejamäs labibas, 3) no labibas mitruma un no usbehruma beesuma. Wisahtraki isßchuhßt meeshi, tad kweeshi, rudsi, ausas, grißi u. t. t.

Pee labibas schaudeschanas naw eeteizams grandus no pascha fahntuma list leelä farstumä, jo zaur to graudu ahrejä fahrta itkä fagrufd un nekauj atdalitees mitrumom, kas ir grauda eeshpufë. Temperatura palahpenißki japazel. No labas kaltes japrasa, lai waretu pehß wajadßibas regulet temperaturu, lai waretu gaisa apmaiñu isdarit un lai kalte patehretu pehß eeshpehjas masal kurinamä materiala.

Stud. agr. J. Ahbolissh.

Rä pazelt eksportßweesta labumu?

Herotees pee jautajuma istirsaschanas, nerunaschu par leetas tehnisfo pußi. La man leefas, katram peennizas waditajam ir peeteefoschi skaidra. Runaschu tikai par dascheem blakus jautajumeem, kureem us sweesta kwalitati ir tomehr loti leels eeshpays. Sawä laikä schai arodä biju eeredjets darbineeks. Lagad wiau esnu pilnigi atstahjis. „Semes Spehtä“ eemeetotais us aizinajums pamudinaja mani atzeretees tos laikus, tad Wakara Sibirijä ari tifa dauds spreesßs un runats par scho paschu jautajumu. Lamdehl gribu usrakstitt sawus peeshihwojumus un nowehrojumus, kuri sinamä mehrä lihdsjeja Sibirijas koppeennizu eksportßweesta kwalitates uslaboschanai.

Wispahrigi nemot, sweesta labums wispirms atkarajas no diweem faktoreem: peennizas waditaja — sweestneeka individualam spehjam un praschanas un no peena ihpahschibam. Rä weenam, tä otram loti leela nosihme laba sweesta isgatawoßchanä. Sinamu lomu, protams, spehle ari ziti blakus apstahkli, ka: peennizas eefahrta, telpas, traufi, uhdens u. z. Bet tä tä muhßu koppeennizas, ka jau esofchäs tä ari jaundibinamas, teef apgahdatas ar modernaf eefahrte, tad jautajuma istirsaschanä, schheet, schis apstahllis waretu ari palist neapßkatits.

Kas sihmejas us paschu sweesta isgatawoßchanu, tad tas pilnä mehrä atkarajas no sweestneeka individualam spehjam un praschanas schis spehjas peemehrot praktikam darbam. Ja sweestneeks sawä arodä ir leetpratejs, ja winasch sawu darbu

strahdä ar mihlestibu un patischanu, bet newis tikai algas pehß, tad newar buht schaubu par labeem panahkumeem. Bet ne jau katrs, kas fewi dehwe par spezialistusweestneeku un furam tabatä ir atteezigas apleezibas, jau teeshamibä tahds ari ir. Dsihwë beeschi nowehrojam, ka ir zilweki, kuri sawu amatu pahrwalda (teoretisfi) wifos sikhumos, bet wineem naw darba mihlestibas, wini waj nu neprot, waj negrib sawas sinaschanas eemeesot praktikä darbä. Tahdeem zilwekeem wiau amats ir tikai eksistenzes lihdsjeklis un nekäs kreetns no wiau darba neisnahß. Wiau darbam, tä mehds teift, naw swehtibas.

Nemot atsewischkus darbus eksportßweesta isgatawoßchanä, loti swarigu lomu spehle eerauga pagatawoßchana krejuma iskahbeschanai un pate krejuma eeraudjeschana. Ra leelafai teefai sweestneeki, scho tif swarigo darbu, strahdä gluschi mechanisfi pehß wispahßr peenemtas schadlonas, neeeleefot winä neka sawa ihpatneja, radofcha, nerehkinajotees ne ar tahdeem apfahrtnes apstahkleem. Tahds darbs ir nedsihws un dibinats tikai us laimes gadijumu, kurfch nereti fahpigi peewil wina daritaju. Newajaga aismirßt, ka katrai leetai, täpat ari keträm apgabalam ir sawas tipistaf ihpatnibas, kuras eeshpaido wifu darba gaitu. Kas derigs weenä weetä, war buht gluschi pretejs oträ. Sweestneekam jarauga usfert schis ihpatnibas un jamehgina tam peemehrotees. Sweestneekam sawä darbä jabuht ne tikai weentahrscham arodneekam, kurfch sawu darbu weiz pehß reis peenemtas fahrtibas. Winam jabuht, si-

namâ mehrâ, ari pehtneekam un labam nowehrotajam, kurfch jawam darbam seedo wifû fewi, jawu energiju, sinafchanas un prafchanu. Tikai tahdam darbam war buht paleekama nofihme un fetmes.

Mums ir laba dala fweeftneeku, bet labu fweeftneeku tomehr naw daudf. Tam par eemeflu ir pa dalai fpezialas ifglihtibas truhthums, pa dalai ari fabeedribas uffkati. Spezielu peenfaimneeziabas ftolu, kuras nahfofchee peennizu waditaji un fweeftneeki waretu fmeltees wajadsigâs sinafchanas un labu prakfi, mehs nupat wehl tikai kâ atmehrâm. Gandrihf wifû fweeftneeki ir tikai ar kurfû ifglihtibu. Wispahrigais ifglihtibas lihmenis ari, pee nofpeedoſcha wairuma, naw deefzif augfts. Kurfos, kuri ilgft tikai dafchus mehneſchus, klaufitaji, pateizotees kurfû plafchai un wispufigai programai, nefahdas leelafas ifglihtibas newar mantot. Tur wiai peefawinajas tikai wisnepeezeeſchamako darba techniku. Behz kurfû beigſchanas klaufitajeem teef dota teeſiba weenu gadu nokalpot peennizâ kâ praktikantam warbuht ari pee tahda pat kurfus beigſcha amata beedra. Behz ſchi laika notezeſchanas tas ufftahjas kâ pilnteeſigs fweeftneeks un peennizas waditajs. Pats par fewi ſaprotams, ka tahdam waditajam newar buht daudf peedſihwojunu un wina sinafchanas un praſchana ir loti aprobeſchotas. Ja zilweks no dabas apbalwots ar geiſchu prahtu, ja winſch jawâ arodâ grib buht derigs darbineeks, winſch tomehr publas, mehgina, nowehro un galu galâ ari fafneeds mehrki. Bet ne maſums ir ari tahdu laufchu, kuri top par fweeftneekem weenigi weeglas dſihwees wilinati. Un taiſni ſchee pehdejee ir tee, kuri famaitâ wifû leetu. Wineem ruhþ tikai alga un wairaf nefas.

Tomehr uſtraut wifû wainu tikai fweeftneekem buhtu nepareifi. Ari fabeedribas uffkateem ſchini finâ peekriht ſawq lcma. Sabeedribâ, wismaf weenâ fabeedribas dalâ, walda uffkati, ka fweeftneeka un lihds ar to ari peennizas waditaja darbs ir pahraf weegls un weenfahrfchs, jo — „fas gan neprot fweefta kult...“ Uſejot no ſchi weedofka naw reti tee gadijumi, kad labam un ſpehjjigam fweeftneekam glufchi neezigu, un beefchi ween pat uf leetu neatteezofchu eemeflu dehl, ir jaatſtahj weeti. Rebuhs reti ari tee gadijumi, kad fweeftneekam uſtrauj, bef wina teeſcheem peenahfumeem, dafchadus blafus darbus. Tas wiſſ newar palikt bef eefpaida uf iſſtrahdajamâ produkta kwalitati.

Ari atalgojums te kriht loti ſwarâ.

Zif eſnu nowehrojis lautu beedribâs, darbineeku algas jautajums ir loti kufeligſ. Wispahrwalda uffkati, kad tikai atalgojums nebuhtu pahraf leels. Pats par fewi ſaprotams, ka ir jaetuur ſinams mehre, bet newajaga aiſmirſt, ka ari fweeftneekam ir ſawas inteligenta zilwefa wajadsibas, žuras praſa plafchatus lihdsfelus, nekâ tas ir pee weenfahrfcha ſtrahdneeka. Tamdehl algas jautajums, ja nu ne teeſchi, tad tomehr aplinkus zelâ, dara loti leelu eefpaidu uf wifû darba gaitu wispahrigi un uf iſſtrahdajamâ produkta labunu ihpaſchi. Tomehr weenfahrfchs atalgojums, lai tas buhtu kahds buhdams, pehz maneem peedſihwojumeem, nefad nebod žeretos pinahfumus. Katrs zilweks, lai tas buhtu zif ideals buhdams, tomehr ir tikai zilweks, kuram peemiht wiſas zilwefa wahjibas. Un fweeftneeks ſchai finâ naw iſaehmums. Atalgojums janoſtahda kâ, ka fweeftneeks buhtu materieli eeintrefets jawâ darbâ. Un to wislabaki waretu nofahrot tahdâ zelâ, kâ wiſas koppeennizâs waditaji-fweeftneeki, bef teeſchas mehneſcha algas, kura ſchai gadijumâ waretu kufht deefgan ſema, ſanemtu ari wehl ſinamu procentu no pirmâs ſchkiras fweefta ſwara weenibas. Wafar-Sibirijâ leeta tika nofahrtota kâ, ka „meiſtars“ bef pamatalgos, kura ſwahrfſtijâs no 25—35 rbl. mehneſi (tas bija 1904/05. g.), ſanehma 10 kap. no katra puda pirmâs ſchkiras fweefta, no otrâs ſchkiras fweefta tas nedabuja nekâ, bet to teeſu par treſchâs ſchkiras tam bij jamafjâ klaht par katra puda 10 kap.

Sahfumâ ſchahda atalgojuma eefahrta ſazehla leelu ſaſchutumû meiſtaru ſtarpâ, bet dafchus gadus wehlafi tas palika par paradumu un nogahja pat tif tahlu, ka ſazehla pat konkurenzi fweeftneeku ſtarpâ. Utradâs tahdi, kuri peefolija peemafkat newis no treſchâs, bet jau no otrâs ſchkiras fweefta puda 15 lop. ar to noteikumû, ja par pirmâs ſchkiras fweeftu teem teef iſmafatas ari 10 kap. no puda. Sapeefihmê, ka Sibirijas koppeennizâs bija apgahdatas ar loti leelu peena wairumu. Peennizâs, kuras pahrftrahdaja deenâ 3500—4000 ſtopu peena ſkaitijâs par widejam. Seelafajâs peena daudſums deenâ ſneedsjâs lihds 10 000 ſtopu.

Pee ſchahdas eefahrtaſ fweeftneeki žentâs ſtingrati rauidſitees uf fweefta labumu un gala iſnahkums bij tas, ka Sibirijas koppeennizu fweefts Londones fweefta iſſtahdê tika godalgots ar ſelta medaku. Ari pee mums ſchahda weida atalgojums nahftu leetai tikai par labu. Sweefta labuma

noteifšhanai jabuht bespartejifšai un stingri leetiifštai un tuwakâ fweesta nobo-
 ſhanas punktâ. Sweesta truhkumi, katra
 atšewiſškâ gadrijumâ, japafino peennizas
 waditajam, lai turpmaf tas tahdus waretu
 nowehrft. Tâ kâ peennizu waditajeem uſ
 weetam loti gruhti feſot wiſos fiſkumos
 paſaules fweesta turgus azumirliqâm pra-
 ſibam, bet beſ kuru pahrfinaſchanas to-
 mehr naw eeppehjamš peemehrotees winâm
 — fweesta peenemſchanas punkteem buhti-
 jaruhpejas, kâ lai peennizu waditaji taptu
 laikâ eepaſiſtinati ar turgus ſtahwofli un
 winu praſibam.

No otras puſes, pee prozentu atalgo-
 juma peennizas eefahrtai, peena apkopſcha-
 nai mahjâš, peena peegahdaſchanai uſ peen-
 nizu u. t. t. jabuht noſtahditâm tâ, kâ tas
 neatſtahtu launu eepaidu uſ fweesta la-
 bumu.

Schweizes koppeennizâš, kurâš iſgatawo
 paſaulſlawenos Schweizēs ſeerus, paſtahtw
 noteifkumi par peena lopu ehдинаſchanu.
 baribu, winâš mainu, peena apkopſchanu
 u. t. l. Pat lopu iſlaiſhana ganibâš pawa-
 farî un tapat ati ganibu maiia noteef
 pehž wiſpahrejeem noteifkumecm, bet ne
 pehž katra atšewiſškâ ſaimneeka perſoni-
 geem uſſkateem. Šhee noteifkumi ir obli-
 gatorifki wiſeem peennizas dalibneekem. Ja
 kahds wiuz neiſpilda — kriht ſodâ. Pee
 ſchahdas eefahrtas peennizas waditajš jau
 eepreeſſch ſina, ar kahdu produktu tam
 buhš dariſhana un ſinamâ mehrâ ir ſage-
 tawots pret warbuhtejam nejauſchibam.
 Pee mums, turpretim, ſchini ſinâ walda
 wiſleelakâ rihžibas brihwiba. Man, war-
 buht, eebildis, kâ fweeſtoſchanâ tahda
 ſtingu noteifkumu iſpildiſhana naw no
 tahda ſwara, kâ ſeerofchanâ. Ir taiſniba,
 kâ fweeſtâ weena waj otra launa peena
 ihpaſchiba maſaf juhtama, kâ ſcerâ, tomehr
 beſ ſekam ari fweeſtâ wina nepaleek. Pee-
 mehrot Schweizēs noteifkumus pilnâ mehrâ
 muhſu ſaimneeziſbâš oan laiſam wehſ-
 ſchimbrifſcham nebuhš eeppehjamš, jau aif
 ta eemeſla kâ muhſu ſaimneeziſbas wehſ
 naw ekonomifki tif tablu attihſtijufchâš.
 bet ar to naw teifts, kâ pee muins ſchâi
 ſinâ neſa newaretu darit. Un darit te wa-
 jaga loti dauds. Ja gribam ſawu peen-
 ſaimneeziſibu noſtahdit uſ droſcheem pama-
 teem, kurai paſaules turgu ir laba ſlawe
 kuras produkti teek ne tikai pirkti tam-
 dehl, kâ wini tur ir, bet kuri teek peepre-
 ſiti, mums janahſ pee aſinas, kâ tikai no
 laba peena war tapt iſgatawots lahš
 fweeſtš. Bet labu peenu reguſim tikai tad.
 ja muhſu lopkopiba, pecna loſu ehдина-

ſhana, peena apkopſhana mahjâ, kamel-
 tas nonahſ lihdi peennizai, buhš noſtahdita
 uſ wiſrazionelakeem pamateem. Mehš ſi-
 nam, kâ tihriba peenſaimneeziſbâ ſpehſe
 loti ſwarigu lommu, bet zil ir to, kâ ſk-
 jehdſeenu par tihribu ſaprot un to iſpilda.
 Nepeeteek ar to ween, kâ koppeennizas ſee-
 nas un trauki ir tihri un ſpodri. Tihram
 wajaga buht ari kuhim un telſam, kurâš
 uſglabâ un dſefina peenu. kâ ari wiſai
 peena apkopſchanai no pat ſlaukſchanas
 momenta. Sem jehdſeena „tihrs“ jaſaprot
 ne tikai tihrs no gruſcheem, puteſkeem un
 ziteem peemaiſijumeem, bet gan ari tihrs
 ne fiſkbuhnem — un tas patš galwenaiš.
 Ne beſ noſihres ir ari bariba un baroſcha-
 na. Naw tuſſchi wahrbi, kâ wiſas tâš ihpa-
 ſchibas, ſmarſchâš un garſchâš, kahdas
 peemihſt baribai, pahreet ari peenâ un no
 tureenes — no peena iſgatawajamos pro-
 duktos: fweeſtâ un ſeerâ. Tapehž jaruhpe-
 jas, lai peena lopu hariba buhtu laba,
 ſpehžiga un leſ kaitigeem eepaideem.

Peenu paraſti uſ peennizu wed tikai
 weenu reiſi deenâ. Puſdeenas un wakara
 ſlaukumi. ja wini neteek iſleetoti ſaimnee-
 ziſbâ, teek uſglabati lihdi nahloſchâi deenai.
 Te nu wiſwairaf kriht ſwarâ peena apkop-
 ſhana, lai tas uſglabatos ſwaigs, lai winâ
 neſahktos ſkabhſchanas prozeſi. Daudſreif
 peens jau ir ſahziš ſkabhſt, lai gan, pehž
 garſchâš, to winâ wehſ nemana. Seelš
 truhkums peena uſglabaſchanâ ir leduš pa-
 grabu truhkums. Tee ir nepeezeeſchami un
 leſ wineem peena dſefinaſhana un uſgla-
 baſhana waſarâ nemaſ naw dômajama.

Wiſš, ko te eſmu teizis par peena ap-
 kopſchanu, tihribu un peena lopu ehдина-
 ſchanu, leekâš buht tahdi fiſkumi, par ku-
 reem teeſcham nebuhtu wehrts runat, bet
 tomehr nerunat par wineem newar tapehž,
 kâ ſcheem fiſkumeem ir loti leela noſihme
 pahrrunajamâ leetâ un wini eſſportſwee-
 ſta labuma ſinâ ſpehſe ja nu ne gluſchi iſ-
 ſchiroſcho, tad tomehr weenu no galwenâm
 lomam. Peennizas waditajš ir beſſpehžigš
 zihnâ ar ſcheem launumeem. Wina wara
 neſneedſas tchâſ par koppeennizu. Te pee
 aſinas janahſ paſcheem dalibneekem —
 peena raſchotajeem. Wet te nu mehš atdu-
 remees uſ loti leelâm preteſchſibam. No
 weenas puſes muhš ſpeeſch muhſu ekono-
 miſkâ newariba, bet no otras — diſziplina-
 ſnas truhkums. Ja Schweizēs ſemneekš
 ſatru beedribâš lehmumu uſſkata preeſſch
 ſewis par ſaiſtoſchu un obligatorifki iſpil-
 damu, tad mehš beeſchi ween pat neſinam,
 ko beedribâ ir noſpreduſchi jo beedribâš
 ſapultſchu apmekleſchanâ mehš eſam wehſ

peeteekofchi laifki. Ja ari mums ir kahdi lehmumi, tad winaus mehs atrodam par faiftofcheem tikai tif tahlu, zif tahlu fchee lehmumi ne-eerobefcho muhfju ehrtibas.

Sinamu lomū fweesta kwalitates uflabofchanā fpeblē ari iftahdes un apfkates, furās labafeem ekfponateem teef peefpreestas godalgās un atfiniōdas rakfti. Ifftahditam fweestam jadod loii fihks iigatawofčyanas aprakfts, peeminot ari blafus apftakfus, kuri teefchi waj aplinfus waretu aiftahf eefpaidu uš produkta labumu. Blafčhafas ifftahdes waretu farihkot leelafos zentros, famehr apfkates un mafafas if-

ftahdes — pee laufku beedribam. Ne bef no-fihmes ir ari fpeziels prefes organs, kurā fweeftkopji waretu brijwi apmainit fawā ftarpā famus peedfihwojumus un nomehrojūmus. Tikai tahdam prefes organam ja-luht ftingri fpezielam un leetifčkam.

Tahdi ihfumā ir mani ufkati par to, kas fchimbrijfcham buhtu darams ekfport-fweesta labuma pazelfchanā. Sweesta paga-tawofčhanas tehnifu ar nodomu efmu if-laidis aif ta eemefta, ka fweeftneefkeem, kā to jau fahfumā mineju, wina buhs peeteekofchi fšaidra.

Asendeetis.

Weetejās biſchu ſugas uflabofšana.

I.

Watrums Watwijās laufšaimneeku ir nahlfufchi pee noteiktām atfinam ſugas uflabofčhanas jautajumā atteezibā uš mahj-lopeem. Retas buhs ſaimneeziabas, kurās neiftu eewehroti un praktifeti ſugas uflabofčhanas panehmeeni. Ne tā tas ir biſch-kopibā. Muhfju drawneezibas literaturā fchis jautajums neteef blaſčhaki apfkattis, daſchadi ſugas uflabofčhanas lihdfekfti prak-tikā maf eewehroti. Dabigos un mahfšli-gos ſpeetus mehs nemam no kautkuras biſchu ſaimes, ja tikai ta peeteekofchi fpeh-ziga. Zitūs noteikumus parafti neeewehrojām.

Ja meſča biſchu ſaime eenes tif daudf medus, zif wajadfigs peru ehdinafčanai, ſpeeteem zekā un pamatſaimei ſeemas pahr-tikai, tad wina ſawu galweno ufdewumu weikufi. Bet drawneekš, kurſch kopdams ſaimi patehrē laifu un lihdfekfus, newar ar to ween apmeerinatees. Wiaſch ir pel-nijis, lai ſaime dotu ari winam ſawu teefu — ſinamu atlikumu no eenefuma. Œha atlikuma eeguſchana un pawairo-fčhana ir katra drawneeka ufdewums. Weens no eewehrojamafeem lihdfekfeem mehrka fafneegſchana ir biſchu ſugas uflabofšana.

Katrs peedfihwojis biſchkopis buhs no-wehrojis, ka nereti no weenada fpehka ſai-mem weenados apftahkos daſčas eenes waira, daſčas mafaf. Kamdehl tas tā? Azimredſot ſaimju eenefigums tahdos gadi-jumos atkarigš weenigi no katras atfe-wiſčkas ſaimes darba fpehjam, ihpatnibam, no ſinamām ſugas ihpaſchibam. Biſchkopim jazenſčas wehla-mās ihpatnibas fawām bitem eeaudſet un turet tikai eene-figas ſaimes.

Praktiflee amerikani to panahlfufchi

krustojot weetejās bites ar zitām ſugam, wiſbeefchaf itoleetem; ahrſemju literaturā pehdejās nereti teef ufkattitas kā labafās, uniwersalās. Bet ari muhfju tumſchās ſeemefneezes, kurās iſplattas Kreewijā, Wah-zijā, Auſtrijā, Anglijā, pat Franzijā, Spa-nijā, Saweenotās Walftis un zitur, no daudſeem atſihtas kā iſturigatā un raſchi-gatā biſchu ſuga. Blaſchaki iſmehginajumi ar italeefchu un zitu deenwidus ſugu audſe-fčhanu un kruſtofčhanu Watwijā naw iſwefti; ſaiminu walftis ſchahdi iſmehginajumi we-duſchi pee atfinas, ka deenwidneezem gruhti peemehrotees ſeemeku klimatam.

Genefigas biſchſaimes war iſaudſet ari iſlaſes zekā no muhfju paſchu ſeemef-neekſchu ſugas bitem. Un tas weegli eefpehjamš katram drawneekām: wajadfigš tikai kahrtigi weft ſaimju ſa-rakftus, atſihmejot katras ſai-mes ihpaſchibas, raſchigumu wairakus gadus (3—5) no wee-tas. Saimes, kurās maf eenefigas un leelas ſpeetotajas, jauſlabo, peeleeft mahtes no raſchigām ſaimem waj ari, ja apftahki to atkauf, pawifam jaiſnih-zina. Pehž galwenā eenefuma mahtes jaiſter, bet ne jaatnem; eeflodſitas krah-tinos winaš atſtahjamas ſaimes lihdf ru-denim. Augusta beigās waj ſeptembra ſah-kumā atlikuſchās bites jaiſnihzina. Beeweenot winaš zitai ſaimei naw apreh-ſina, jo bites wifaš ir wezas un neſagai-dis nahkofcho pawafari. Dabigee ſpeeti no maſraſchigām ſaimem jaſaweeno (pa 2—3) leelas ſaimes, kurās iſfantojamas weenigi medus eeguſchana. Saweenotām ſaimem jadod krahkina wezas waj zitadi nederigas mahtes, bet rudeni ſaimes jaiſnihzina. Drawa japawairo weenigi no tahdam ſai-

ment, kuras zaur wairafgadigeem nowehrojumem atsihtas par raschigam. Dabigos un mahfligos speetus nemsimtikai notam faimem, kuram peemiht wislabakās ihpafchibas, tikai tanis audsesim jaunās bishu mahtes un tranus. Kad speetu laikā raschigas faimes iswelf wairafas mahtes kanninās, tad pehdefās jaismanto wezu un nederigu mahschu atweetoschanai. Nederigās mahtes jaisker un pehz stundam 3—4 waj ari otrā deenā besmahtes faimem japeeleef aishwahlotas mahtes kanninās. Bet lai katrā wajadsihas gadījumā buhtu pee rotas jaunās apauglotas mahtes no raschigam faimem, drawā jatur daschi masi stropini ar 2—3 rahmischeem — referwes mahschu usglabafchanai. Parozigaki ir, ja stropinu rahmischī ir weenada leeluma ar drawā peenemtas sistemās stropu rahmseem. Stropinūs war eerihtot ari sadalot weenu leelo stropu 4 nodakās ar plahneem schkirdehtem un eetaiht katrai nodakai sawu skreju. Aishwahlotas mahtes kanninās usmanigi jaisgreesch un jaeleef stropinā lihds ar pahri hunteem jaunu bishu un nedauds medus. No kanninam drihs isnahks jaunās mahtes, kuras apauglofes un fahks deht olinās. Tā isaudsetās referwes mahtes wajadsihas gadījumā war peelikt besmahtes faimem. 4 nodakās sadalits strops loti noderigās referwes mahschu pahrschemofchanai: masās faimites, atrasdamās weena otrai blatus, kopejeem spehkeem ustures wajadsiho temperaturu. Plahnajos schkirdehtos wehl eeteizams isurbt masus zauruminus weenabas temperaturās uftureschanai. Atsewischkos mastropinos ar weenu faimiti referwes mahtei dauds gruhstaki pahrsseemot. Labās referwes mahtes no fewischki leela swara pawafaros, kad besmahtes faimēs wehl naw eefpehjamās isaudset un apauglot jaunās mahtes.

Lat isaudsetu tranus weenigi raschigās faimēs, nepeezeeschami jau rudenī pee eeseemofchanas eelikt perekla widū kahres ar tranu kanninam, bet masraschigās faimēs periodiski isgreesi schuhnas ar tranu kanninam; isgreesi weetā eelikt mahfligas schuhnas ar darba bishu kanninu pahskumeem. Tā, eewehrojot sinamu islasti pee speeteem, mahtem un traneeem, daschos gabos waram isaudset eenefigas faimes un manami uslabot weetejo bishu fugu.

II.

Geleekot besmahtes faimēs aishwahlotas mahtes kanninās, jarehkinās ar sinamu

risku: war gaditees, tā 1) pee kanninās isgreeschanas un pahrseschanas kuhnis teef fatrizinats, saudē sawu normalo stahwolli, nobeidsas un sakalst; 2) jaunā mahte no kanninās gan isnahk, bet islibojot us apauglofchanos eet bojā. Abos gadījumos jakeras pee otrreifejas mahtes audseschanas. Tas besmahtes faimes nenormalo stahwolli pagarinās masafais par 2 nebekam; tad no wezās mahtes krichanas waj atkremfchanas laikā lihds kamehr otrreis isaudsetā mahte fahks deht olinās, paees gandrihs wihs mehnesis. Zaur to bishu faimes attihstiba manami buhs trauzeta — faimē paliks wahja. Lat isbehgtu no tahdām warbuh-tibam, drawā jatur apauglotās referwes mahtes. Peenemsim, ka drawā no 10 faimem ir 4 referwes mahtes. Wehlā rudenī waj agrā pawafari 2 faimem kritufchas mahtes. Peeleekot referwes mahtes schis faimes teef glahbtas, preteja gadījumā winās isnihtu. Pahrejās 2 referwes mahtes waram pahrdot. Tā tad labās apauglotās referwes mahtes loti noderigās ne tikai fugas uslabofchanai, bet ari besmahtes faimju glahbschanai no isnihzibas wehlā rudenī un agrā pawafari. Sewischka nosihme tam ir patlaban muhsu apstahkos, kad Latwijā wehl naw drawu, kurās wairumā audsetu mahtes pahrdofchanai. Referwes mahtes paschu drawā tayahz nepeezeeschamas.

Operet war ne tikai ar aishwahlotām mahtes kanninam, bet ari ar tahdām, kuras tuwu aishwahlofchanai: daschreis panahkumi tad ir pat labaki. Tas tamdehl, ka aishwahlotās kanninās kuhni atrodas jau meera stahwolli un fatrizinati tee nobeidsas. Tayahz ar aishwahlotām kanninam jarihkojas fewischki usmanigi: kanninās jaisgreesch nefatrizinot, japahrnes un jaeleef tahdā pat stahwolli, tahdā tās atradās eepreesch. Labaki ir, ja kannina naw jaisgreesch, bet to war ar wisu kahri pahrneft wajadsihā weetā.

Sugas uslabofchanas noluhkā wehl eeteizama speetu un fewischki mahschu periodiska apmaina starp drawam, kuras atrodas ne tuwak par 6 kilometreem weena no otras. Apmainami saprotams speeti un mahtes no produktiwakām faimem.

Weegli waram nowehrot, tā weenā un tanī paschā drawā, pat faimē ne wisās bites weenada leeluma: daschas leelafas, zitas masafas. Prof. Zefelkis raksta, ka leelafās bites isgatawo ari leelafās kanninās; to nowehrojam p. p. pee mēsha bitem — alenem. Peemums pastahw usskats, ka weenas fugas

bites wifas weenada leeluma un ka kanninax tilpums neatstahj eespaidu us bishu leelumu. Nemot wehra prof. Zefekta pehtijumuz un muhsu paschu nowehrojumuz, schis usfats jaatfihst par nepareisu. To kanninax tilpums, kurās teef audseti peri arween famafinas: kanninās paleef kuhau totoni un iskahrijumi. Behz 2—3 gadeem kanninās paleef manami masafas un faprotams winās augofchas bites ari buhs masafas. Ir dabigi, ka masafas bites eenes masaf nektara. Tā tad fugas uslabofchanas noluhkā jaruhpejas ari par to, lai schuhnu kanninās nebuhtu masafas par normalo tilpumu. Tapehz schuhnas jaatjauo behz ifkatreem 2—3 gadeem un nelahdā finā naw turamas stropos kahres kaut waj 40 gadus wezas, ka par to raksta kahds muhsu drawneefs. Arsemju literaturā atrodam pat finās par mehginajumeem isaudset leelafas bites, leetojot mahflligās schuhnas ar leelafām kanninām. Kaut gan us mineto mehginajumu pamata newar wehl nahst pee noteikteem flehdseeneem, lomehr schis jautajums loti intrefants un fwarigs: ja isdotos isaudset leelafas bites ar garafām

mehlitem, tad rastos eefpehja ismantot farfano ahsolinu, kursch til bagats ar nektaru un kuru pee mums wisbeefchal kultiwē.

Ar apfintgu mahtes, tranu un fpeetu islafi waram panahst to, ka finamas ihpafschibas eefsimtibas zekā pahreet no wezakeem us pehznahzeem; bitem waram eeaudset mums wehlamas ihpafschibas zaur to dshwes awstahktu maian, tahdos norifinas bishu attihstiba.

Ja bishu fugas uslabofchanu peeefops tikai atfewifschki drawneeki, tad wineem ne katreis buhs eefpehjamz safneegt mehrki: ja tuwumā atradifees drawa, kurā neteel peegreesta wehriba islasei, tad beefchi war gaditees, ka uslabotas fugas mahte teef apauglota no kaimia masrafchigo faimju traneeem. Weegli faprotams, ka tahdos gadijumos fugas isfopofchanas eefpehjamiba tiks eewehrojami masinata. Tamdehl schis fwarigais darbs buhtu weizamz drawneeku lopejeem fpehkeem. Man leefas, ka tas buhtu iswedams ar muhsu fpezielo organifaziju — beedribu un agronomifko darbineeku palihdshbu. R. Balodis.

Daschi aifrahbijumi par wirzas nosihmi un eefrahfchanu.

Tagad, kur schst peegreest wairas wehribas lopfopibai, un laufšaimneefezem usnahst ruhpes par pakafschu truhfumu, jo galwenā kahrtā wifa bariba, ari folmi, teef isbaroti lopeem, tamdehl ka tagad zaur lopfopibu semkopis war few nodroschinat leelafus eenahfumuz. Kā drofchafais lihdsfelis pret pakafschu truhfumu un lai waretu isfargatees no leefa flapjuma kuhiti, buhtu pahreja no dshlās kuhits us feflo, ko ari weena dafa laufšaimneeku dara, bet daudf weetās tas naw eefpehjamz, un tapehz apfkatifim, waj newar kautkā fawadati islihdsfetees.

Ja nu pakafschu neteel til daudf dats, lai wini fpehtu usnemt wirzu, tad zelas leefs flapjums kuhiti. Lai no schi flapjuma isfargatos, tad wajag gahdat wirzai zeku. Wisweenfahrfchako panehmeenu jau fen isweda weena otra nama mahte, istaifidama kuhits paseenā zaurumu, kur aistezet wirzai, un otra pušē fenai netifa taifita nefahda wirzas aka, ne kubuls, pat weenfahrfchi bedre netifa isfakta. Un tahdejadi wifa wirza ar pawafara un leetus uhde-

neem teef aiffalota grahwjos, upēs u. t. t. un zaur to laufšaimneefam zelas leeli faudejumi.

Beefchi dsird kuhdamees ari paschas laufšaimneezes, kā kuhiti efot jabreen, jalaipojās, kā kuhiti ee-efot tilpat kā kahdā mahrkā. Un zil es efmu nowehrojis, tad faimneeki paschi greefch loti mas wehribas us to, un kuhiti labprahst ne-eet un pat nefin, zil gowu atrodas kuhiti. Sinams, tas jau nu tā naw wifās weetās. Un feeweefcha zilweks ari newar nefo labaki eerihfot, bet wihreets ee-eet kuhiti tikai isnehmuma gadijumos, peem.: mehflus iswest jeb kahda zita darba ispildifchanai, kas naw feeweefcham pa fpehtam. Ja scho truhfumu nowehrfstu, pazeltos peenu rafschiba, jo flapjā kuhiti lopi peenu negrib tā dot kā faufā un peens ari teef net'hrs.

Un tapehz mums wajadsetu ari pee-fpeeftees pee wirzas eefrahfchanas, ectaifot atteezigas afas u. t. t. Jo wirza ir wehl mehrtigafa, nekā mehflī, wirza fatur fahdeem wajadfigo baribas weelu leelā daudsumā, ja til wina ir pareiji eef'hta.

Widējās virzas weenā litūt baribas weelu ir šlahpekļa apmehram 1,5 gramu un wehl wairaf, kalija 4—5 gr. un fosforšlahbes 0,1 gr. Tā tad redsam, ka wirza šatur wišas trihs baribas weelas, kuras muhfu semēs atrodas mašā daudumā. Kalija šatur wirza wišwairaf, tad nahf šlahpekliš un pehž tam fosforšlahbe. Mahšlīgi mehšli, ka Šchiles šalpetris u. z., kas šatur šlahpekli, ir loti dahrgi, peem. 1 pudš Šchiles šalpetra mašā apm. 400 rubl. un weenā pudā ir tikai 5—6 mahrzinas šlahpekļa un 1 mahrzina tihra šlahpekļa mašā uš 80 rbl. Un eekrahdami wirzu mehš waretu deesgan leelu daku šlahpekļa dabuht kā mehšlojumu. Wirzas eekrahšchanaš eetaišeš eerihkošchana nauw nemaš tiš gruhša, tap ehž apškatijim, kā to išdarit.

Wispirms wirzu no dšilās kuhtš nowada zaur šewiščšam trubam, kuras ir ištaitas kuhtš pašeena tuwu kuhtš dibenam. Kuhtš klonu wajaga taišit eeshlpu uš wirzas bedres, tad wina pa kuhtš dibenu laišchāš uš wirzas bedri. Un dšilā kuhti der nolikt kahdu šfuju kahrtu waj kahdus zitus šmalsti šakapatus šarus, apmehram $\frac{1}{2}$ pehdu garus, tamdehl lai wirza waretu labaf tezet pa kuhtš dibenu, un zif eš to ešmu nowehrojis un išwedis prakšē, tad tam panahšumi ir leeli, tikai klonam ir japeegreešch leela wehriba.

Un otrā pušē šeenai ir jaeerihko wirzas krahtuwe — aka. Krahtuwei ir wajadšigs buht peeteekošchi leelai, škatotees pehž lopu škaita. Naw labi taišit aku pahraf tahlu no kuhtš, pehž eeshpehjas aka jataiša tuwu, lai wirzai nebuhtu garšch zekšch eekluht

krahtuwē, lai neišgarotu uhdens un pehž eeshpehjas mašaf peekluhtu gaišš. Pehžaf apškatijim, kahds gaišam eeshpaušs ir uš wirzu. Un ir jaruhpejas par to, ka lai lihds nekluhtu mehšlu dalaš, kas leefi aišnemtu telpu.

Wirzas krahtuwes šeenām un dibenam ir japeegreešch leela ruhpiša tai šinā, ka lai materials buhtu nezaurlaidigs, un ja tas tā nauw, tad daudš wehrtigu fastahwdaļu ees hojā, t. i. eeshukšees semes dšilakās kahrtās, šewiščhi šmilts semēs. Bedres šeenāš nedrihšit taišit no kaska, tamdehl ka wirza kaski šaehd, t. i. kaskis išschuhno un wirza war netrauzeti šukštees projam. Ja ar kaski teef muhrets, tad wišmaj ar zementu jaišpuzē, jo zements ir štiprs un nelaišch wirzai iššukštees zauri. Weenfahrschaki eerihkotees un guht deesgan labuš panahšumūs, ja krahtuwi ištaiša ar dehleem un aiš dehleem fastampā mahlu. Šchahda bedre ari deesgan labi kalpo, tikai dehl pehž gabu 10—15 jahahrmaina.

Wirzas akai wajadšigs buht nošlehgtai no gaisa, lai neišgaišotu šlahpekliš. Šlahpekliš išgru amonjaka weidā. Šlahpekliš ir gan šiniški šaitištis ar zitam weelam, bet pee bakteriju darbibas loti weegli atdalaš un rodas „ošča“, kuru war loti labi šajust pee wirzas, kura ilgatu laiku ir gulejuši krahtuwē. Tamdehl, lai iššargatos no šlahpekļa šudumeem, ir nepeezešchami taišit greestus krahtuwei t. o. nezaurlaidiga materiala. Wišlabaki ir taišit no betona, bet war taišit ari no blankam, kuras zeešchi šalaišch šořā. Šchahdi rihkotees war ar šeesgan labeeem panahšumeem. A. B.

Wistu bariba.

Sem augšchējā wiršrakšta „Semes Špehka“ 6. numurā eewetots loti pareišš ašrahdišums, ka wistu ehdišchana pee mums ir loti nepeeeteekošcha tadehl, ka wistam pašneedš par maš olbaltuma weelu un kaska un ka tadehl ari wistas newar daudš olu rašchot un deht.

Ašrahdišumā eeteiktš dot wistam šašmalzinatus ekkaš rauschus, šajauzot tos kopā ar milteem, pehž amerikānu metodeš (miltu šaušbariba) un ja buhtu šchini wiršeena šahdi nowehrojumi, eeshuhtit tos „Semes Špehkam“.

Wistu ehdišchana ar miltu šaušbaribu gan mums wehl nowehrojumu nebuš, jo šchis barošchanaš paehmeens loti išplatitis Amerikā un Anglijā, pee mums wehl nauw

pašhštams. Bet mums ir peehšhwojumā ar ekkaš rauschu iehdišchānu wistam šutinatā weidā (kopā ar graudeem, šakrem un ahholinu waj šeena šmalšumeem) un mihlā (eeshauzot kopā ar meešchu waj aušu milteem).

Zif leela baribas wehrtiba teesham ir ekkaš rauscheem šalihšfinot ar labibas graudeem, redšams no tam, zif šchee baribas lihdselki šatura olbaltuma weelu. 100 gramu baribas šatur šekošchu daudšumu šagremojāmu olbaltuma weelu:

S a h i b a š g r a u d i: Meešchi — 6,6 grami, anšas — 8,0 gr., griki — 8,5 gr., kweešchi — 10,2 gr., širai — 19,4 gr., wišči — 22,9 gr..

R a u š c h i: Šanepu rauschi — 23,9 gr.,

linu rauschi — 28,8 gr., faules puķu rauschi — 35,5 grami. Olbaltuma atteeziba, t. i. šamehrš, šahdā olbaltuma weelas šahw pret zitām baribas weelam, minetoš labibas graudoš un rauschoš ir šefošča: Meeschi (apakee graudi) — 1:10,8, aušas — 1:6,8, griki — 1:7,2, lweeschi — 1:5,7, širai — 1:2,8, wiški — 1:2,3. Kanepaju rauschi — 1:1,6, linu rauschi — 1:2,1, faules puķu rauschi — 1:1,6.

No peewesitā olbaltuma weelu šatura un olbaltuma atteezibas pret zitām baribas weelam redšams, ka ellās rauschi ir olbaltuma weelam bagata un tadehš koti barojošča bariba. Bes tam redšam, ka arti širai un wiški ir koti barojošchi. Tadehš šchahda bariba dehjošchām wistam ir koti wajadšiga.

Rauschi wistam eeteizami weenmehr, jo bes olbaltuma weelam wiai šatur taukus (kanepu rauschi — 7,2%, linu rauschi — 9,6% un faules puķu rauschi — 11%) un tadehš šewišchi noderigi wistam spalwu mešchanas laikā un seemā, kad tām wajadšigs wairak šiltuma.

Birms rauschu isbarošchanas, weenalga, miltu šausbariba, mihišlā waj šutinātā weidā šopā ar graudeem, rauschi šmalši šafamaš. Šmalši šamaltuš rauschus eeber katlā šopā ar graudeem, šaknem un šeena šmaltimeem, šreetni ismaiša un iššutina waj šawahra, šilai tā, ka nebuhtu leeka mitruma, jo šlapja bariba wistam negaršcho. Baribu dod šiltu, labak rihtoš. Ja šaiša mihišlu, tad papreekšchu traukā eešej wahroschu uhdeni, tad eeber rauschu miltuš, labi ismaiša un tad ber šlaht miltuš waj šlijas, šakapatu šakbaribu u t. t. Ššehdinot rauschus šutinātā waj wahritā bariba un mihišlā ir tas labums, ka šahdejadi wiai koti labi šajaušas ar zitu baribu un wistas toš labak apehd.

Ššemu nowehrojis, ka rauschi weenmehr atšahj uš wistam labu eespaidu šā wafarā tā šeemā. Un tas pilnigi šaprotami, jo rauschi šatur olbaltumu un taukus, t. i. tās baribas weelas, šuras wistam nepeezeschamas preekšchu olu raschoshanas un energijas resp. šiltuma radišchanas.

Ja wistas dišhwo eeschogotā dahššinā un winaš šabaro galwenā šahritā no rošas, jo paščas winaš daudš baribas neatrod, tad dehjošchām wistam war eeteitš šchahdu baribas normu, šurā eeet šā špehka bariba ellās rauschi un gašas milti.

(Baribas daudšums aprehšinats weenai wistai par deenu):

Rihtā:

Meeschi	10 grami
Ellās rauschi	5 "
Kunkuki (šakapati)	30 "
Gašas milti	10 "

Šopā 55 grami.

Baribu šaleek katlā jau eepreekšchējā wafarā, pahšlej ar uhdeni, ne wifai daudš, lai bariba newiš wahritoš uhdeni, bet šilai labi iššustu un leekais uhdenš išgarotu. Baribu dod rihtā, šiltu.

Šusdeena:

Meeschu milti	25 grami
Ellās rauschi	15 "
Šakapats ahbolšišch waj šeena šmalšumi	10 "

Šopā 50 grami.

Baribu dod mihišlā, labi ismaišitu un wina nedrihtš buht par šlapju, jo šlapju baribu wistas nemišl.

Wafarā:

Meeschu graudi	60 grami.

Šar wifu deenu 165 grami baribas weenai wistai.

Ar mineto baribu wista dabū:

Olbaltuma weelu	21,69 grami
Ogluhdeņu	70,22 "
Tauku	5,33 "
Mineralweelu	5,31 "

Šcho baribas weelu daudšumu dehjošchām wistam war iššlatit par koti iššewigu.

Wišch dod 426 šiltuma kalorijas un olbaltuma atteeziba šche ir — 1:3,8.

Tā ka baribas šopšwars wehl atšauj, tad ogkuhdeņus war wehl pawairot ar šakangeem, no šam išnahš wairak šiltuma šaloriju.

Koti eeteizami putneem ir ari ššamalzinati šauli un šafaka, ka pateescham leela nolaidiba no putnu šuretajeem ir, ja wiai šauj šauleem mehtatees šehtmaiš un nedod toš putneem. Šauli šatur 22% mineralweelu un 28% organišku weelu (šanku un šaulu šihmes), tā tad ir koti barojošchi un pee tam mums neka nemaišā. Wišlabaki ir tā šanzamee šmadšenu šauli, jo tee ir šankaki un weeglaki šadrupinami. Šš šawām wistam pagahšušcho šeemu nedewu nekahdas zitas špehka baribas šā šilai šaulus un wistas man koti labi dehja, olu iššaumalas bij gludas, špihdigas un normali beesčas. Ša manas wistas, weenmehr bagatigi barotas ar šauleem, nedehš neweenas mihištitšchaulas olas, par to eš wareju galwot.

Un teefcham, neweena mihsitschaula
ola gada laikâ nebij.

Beewedischu wehl daschus baribos de-
wumus, kuros eecet safmalzinati kauli un
ekkas rauschi.

(Baraugi nemti no frantschu putnkopja
Mischel'a. Kukurusas weeta likti meeschi).

Apreshkins: Weenai wistai par deenu.

1) Rupi maltas ausas	25 grami
Rupji malti meeschi	25 "
Sadrupinati swaigi kauli	30 "
Daschadi sakumi un olu tschaumalas	30 "
Ausu un meeschu Kijas	40 "

Ropâ 150 grami.

2) Rupi maltas ausas	20 grami
Rupji malti meeschi	10 "
Safmalzinati ekkas rauschi	10 "
Sadrupinati swaigi kauli	40 "
Daschadi sakumi un olu tschaumalas	30 "
Meeschi	45 "

Ropâ 155 grami.

3) Rupi malti meeschi	20 grami
Kweeschu Kijas	20 "
Safmalzinati ekkas rauschi	10 "
Gakas waj kaulu milti	30 "
Sakumi un olu tschaumalas	30 "
Karepes	20 "
Ausas	30 "

Ropâ 160 grami.

4) Kijas	20 grami
Kartupeki	50 "
Kaulu milti, gakas atkritumi un tami	40 "
Sakumi, saknes, ar safmalz. weeschu tschaumalam	30 "
Meeschi un ausas	40 "

Ropâ 180 grami.

No beidsameem peemehreem redsamâ,
zif redsamu weetu putnu baribas normâs
ahrentju putnkopji cerahda tem baribas
lihdselkeem, kurt bagati ar olbaltuma un
mineralweelam.

Ekkas rauschi. Kaulu milti.
Gakas milti. Olu tschaumalas.

Andr. L.

Safnaugus nowahzot.

Safnaugus fehjis un audjejis, kâ ari
redsejis un nowehrojis zitus to da-
ram, esnu deesgan daudf.

Zagad nu, safarâ ar daschadâm pehde-
jo gadu likstam un beeschâm neisdeiwibam,
daudfi sahst us wineem noraudsities ar si-
namu neustizibu. Wianu nofthmi lopbaribâ
gan atsiht, bet baidas tos feht nepadoſcha-
nâs pehz. Daschi ar sinamu droſchibu, us
peedjihwojumu pamata. nemas pat norah-
dit, ka safnaugu audjeschanai lopbaribas
noluhkeem plaschafos apmehros deenas
efot skaititas. Safnaugu weetu drihs eenem-
ſchot skahbbariba, kas peerahdijufes par
ne masaf wehrtigu fulotu seemas baribu.
Es skahbbaribu ari waru tifai eeteift un
us winas rajchoſchanu pamudinat, bet to-
mehr peeweenotees eestatam, ka skahbba-
riba iſſkaudis safnaugus, es newaru. Wif
kahdeem eemesleem tas tã, par to zeru iſ-
teiftees plaschaf pee wajadsiwas. Zagad ti-
fai atgahdinaſchu, ka, peeweenotees teem
uſſkateem, kas uſſwer, ka mums wiſpah-
rigi jarascho pehz eespehjas wairaf lopba-
ribas — tilab ahbolina ſeena, pahſſch-
augu, skahbbaribas, safnaugu u. t. t. —
no pehdejo rajchoſchanas mehs newaram
atteiftees.

Ja nu safnaugi tomehr nepadodas, tad
mums jamefle un jaatrod wiſpirms ir
fehjis nepadoſchanâs zehloni un pehz tam
jazeniſchas toz nowehrft.

Paſchreis nowahſſim safnaugus tah-
dus, kahdi tee katram ſchinî neisdewigâ wa-
farâ iſauguſchi, bet pee tãs paſchas reijeſ
padomaſim un paruhveſimees, kâ lai us
nahkamo rudeni tee buhtu labafi.

Swarigatais, ko ſchimbrichſham nahka-
mo safnaugu labâ waretu darit, gan buhtu
pamatiga jemes ſagatawoſchana: agra ru-
dens safnaugu ſemes lobſchana, mehſlo-
ſchana, dſikarſchana ar apakſchahrtas irdi-
naſchanu u. t. t. Bet wiſs tas lihdses to-
mehr maſ, ja nebuhs mums kreetna la-
buma safnaugu fehſlas, ko pawafari gul-
dit ſemê. Un pateefcham: ar pilnu pahrlee-
zibu nemos apgalwot, ka taifni daschada,
neſinama labuma, safnaugu fehſla ir bi-
juſi kâ weens no wiſnobeetnakeem zehlo-
neem pehdejo gadu safnaugu nepaaugſcha-
nai. Lai padomajam tifai, kahdu un tur
mehs katreij neeguwâm pehdejos gadoſ
safnaugu fehſtu faru lauku noſehſchanai.

Paſtahſtiſchu ſawus peedjihwojumus.
Manâ ekſtenſiwâ tehwa ſaimneeziwâ ſaf-
naugu pirms kara neſehja ne zif daudf.

Seht tomehr sehja un pa leelafai dakai pamatigi famehflotâ un iſſtrahdata femê. Paauga ari beesgan labi. Tomehr tad tajos laikos kahdreij tehws palafija kahdâ loukfaimneeziabas kalendarâ waj laifrafstâ par lihdi 1500 un 2000 pudu leelâm faknaugu rafcham no puhweetas, tad no fratija netizigi galwu un teiza, fa paſazi-nas ween gribot rafſtit pat agronomi Deefcham, augſchejâs faknaugu rafchas bij toreis netizamas, ja eewehroja, fa zitur jau seme un apkopſchana labaka newareja buht kâ pee mums kahpoſtbahrfâ, fas tomehr neſpehja iſdot beeschi ween pat puſi no minetâs augſtraſchas.

Beſ ſchaubam, pee augſchejâs „paſazi-nas“ neſafneeſchanas un pat netizeſchanaſ tai, ſpehleja loti leelu lomu wairaki faktori, furus warbuht weens faknaugu audſetajâs (rafſtitajâs laifrafstâ) bij eeweh-rojis, bet fas otram (rafſtitâ laſitajam) bij pagahjuſchi garam kâ „pawifam nenoſihmigi un neezigi“. Râ weens „paſazinas“ oſbaiditajâs tomehr, kâ tagad wehroju, buhs bijuſi faknaugu fehkla. Ta paraſti tika eegahdata tur, fur ta bij lehtaka. Un lehtak jau to neweens nedelwa, kâ Wolwu, po mahjam waj turdſineem apfahrt brau-fajoſchais ſchihdiſch! Tam weenmehr bij katra praſtitâ forte un wehl „uf galwoſcham“. Pirki tik noſt un fehji! Bet kad tas bij padarits, tad daudſreis ilgi ilgi wajadſeja gaidit, famehr wareja fakſtatit fur nekur parahdamees kahdu nowahrgu-ſchu, neſpehzigu ſtahdinu. Kaut fehſts tika aiſween domajot: nu gan buhs par daudſ beeschi, tad tomehr katreis wehlaſ iſrahdi-jâs, fa ſehjums parets. Bij ſtaiders, fa fehkla nebij labi uſdihguſi. Sehkla wareja buht bijuſi weza, nedihgſtoſcha, bet par to netika domats un pahrleezinatees ari ne-domaja. Sehhdinſch taf teiza: „uf galwoſchane wiſlabate“ un waj nu tas wezam „kundem“ melotu! Waina tika uſkrauta kaut kam zitam.

Atgadijâs nereti ari tã, fa kahdas praſtitâs un par tahdu pirktâs fortes meekâ iſ-anga wiſs fas zits, tika gan ne ſchi forte.

Tagad, pahriſchſiritot toreijejos lauf-faimneeziabas rafſtus, gan atrodu tur ari daſchus aiſrahdijumus par daſchadas faknaugu fehklas noſihmi un eepaidu uſ faknaugu rafcham un pat pahris aiſrahdi-jumus un pamahzibas, kâ labas faknaugu fehklas waram katreſ pats iſaudſet ſawâ faimneeziabâ. Daſchi pat noteitti mudinaja to darit, norahdidami, fa muſſu klimats un ziti apſtakli pilnigi noderiqi wiſu ween-kahriſchako faknaugu fehflu audſechanai.

Weetejos apſtakloſ audſetas fehklas eſot daudſejadâ ſinâ labakas, peemeh-rotakas un weenmehr droſchi jaunas un dihgſtoſchas. Tagad to labi ſaproto un tam tizu. Loreis tomehr tas netika war-buht iſlaſits un eewehrots. Likâs, fa labas faknaugu fehklas war nahſt tika no Wahz-ſemes un fa muſſu „praſtâ“ ſemutê ar to audſechanu war blehnotees tika tahdi, kam darba truhtſt.

Bet tad apſtakli peepeſchi kraſi mõi-nijâs. Kara laikâ no tirgus pajuda weena preze pehz otras. Weigâs gandrihs galigi ari faknaugu fehklas.

Upmeſleju toreis Preekuu laufſaimu-ſkolu. Tur biju guwis jau weenu, otu eepaidu un eeroſinajumu uſ laufſaimnee-zibas darbu. Tuwojâs pawafars. Lihdi ar ziteem gatawojos pa waſaru braukt ſtrah-dat pee wezateem. Kaut toreijejâs (leeli-neeku laikâ) „gaiſ“ bij pahrleezigi ſmags, tomehr man jaunella dedſibâ gribejâs jau ſchini pat waſarâ pamehginat ko neſo no ſkolâs pahrneſt ſawâ pelekâ mahjas dſihmê un darbâ. Bij nodomats, ſtarp zitu, audſet plaſchafos apmehros ari faknaugus. Sehflu tomehr nekur dabut! Weigâs, zaur laimigu gadijumu, uſſinaju, fa turpat Preekuu ſelezijas ſtazijâ tâs waditajam, Wihgant ſgm, eſot atlikuſchâs no wina pa-ſcha audſetâm fehklam daſchas mahzinas. Steidjos turp. Dabuju tika puſmahzian, jo gribetaju bij loti daudſi, „Varies“ runkulu fehflu. Ar tam paſchâm tad bij ja-peeteef. Tika iſaudſets eedehſts un runku-ki iſſtahditi. Darbi deefgan nofamejâs. Se-me bij ne wiſai iſſtrahdata. Uſ eepreeſche-jo gadu peedſihwojumu pamata tika ſpreeſts, fa runkuli jau nu gan ſchoreis netiks pat widejee. Daudſ neko gar teem tad wairs ir netika pubſtees. Apſopâm to-mehr kâ paraſts. Bet, luht, jau pehz Jah-neem „Varies“ runkulu gabaliſch wehrſa uſ ſewi katra garamahjeja uſmanibu. Lik ſmutus runkulus nekur newarot ſchogad dabut redſet. Tika noſpreeſts, fa es ſkolâ buhſchot ſamahzijeſ kahdu ſewiſchu runkulu audſechanas noſlehpumu. Tas nu gan man tã druſtu glaimoja, bet tomehr, neapſinadamees neko ſewiſchu, newareju ſluſibâ tam peeſriſt. Seeta ari preeſch ma-nis bij tahda deefgan neſkaidra. Sewiſchi tapehz, fa lurpat blaſus kalps ari bij eetahdijis, daudſ labaki un ruhpigaki ſa-gatawotâ femê, kaut fur pee kahdas „ko-ritejas“ pirktos runkulus, fas tomehr, neſkatotees uſ wiſu iſzilus apkopſchanu, iſrahdijâs pret manejeent kâ ehna.

Peenahza rudens. Nowahzâm runku-

ins reisē ar kalpa ņemū. Bēhdejā, zilve-
zjašch, bij tahda stipri ņaplafuši. Wihrs
uŝ winaš duŝmojotees, ka neeŝot kopuši
mašo ņehjumiņu deeŝgan kreetni, jo seme
eŝot bijuši labaka kā ņaimneekam, bet run-
kuli ne uŝ puši tahdi. Nomeerinajās ņe-
wina tikai ar to, ka mans tehms eegalwo-
ja, ka „kumiteja“ nebuŝchot trahpijuši
eedot iŝto forti. Bet mana gabalina run-
kuli ņchoreiŝ iŝdewa ņkaiŝtu „paŝazinas“
raŝchu.

ņkaidrs, ka par eemeŝlu tik labai ra-
ŝchā nebij neŝas zits kā ņkaiŝti dihgŝto-
ŝchāš, ņwaigas, tepat Breefuloš audŝetas
ņehkļāš, bet toreiŝ gan tam wehl neŝizeju.
Gluschi weenŝaŝchri ari eš domaju, ka nu
ir pagadijuŝees tikai iŝtā sorte, kaŝdu ari
uŝ preeŝchu wehrts ir pirkt.

Ar ņehkļu audŝeŝchanu „pinkereetes“
man nenahza ne prahtā un tapehž ņehkli-
neekus ari neatlaŝiju. Puiŝis, turpreti, bij
tahdš ņaŝchutis un gribedams buht uŝ
preeŝchu nodroŝchinats ar „iŝto“ forti,
iŝpraŝija no manis daŝchus ņehklineekus.
Nahkamā, 1920. gada, pawaŝari leelineeku
juhga wairš nebij un wareja dabut ari
ņaknaugu ņehkļāš. Gegahdajoš Riga atkal
toš paŝchus „Varies“ runkulus. Kaŝpostu
ņehkļāš tomehr panehmu Breefuloš pee
ŝawa daŝchopibas ņkolotaja Belmin ņga,
kaš tās bij audŝeiš patš.

ņĶini gadā tika wiŝš darits uŝ to la-
bako, gan pee semeš ņagatawoŝchanaš,
meŝloŝchanaš, gan ari pee ņehjumu apto-
ŝchanaš, lai tikai runkuli buhtu atkal tahdi
paŝchi, kā pagahjuŝcho gadu. Tomehr ņcho-
reiŝ raŝcha nebij pat wideja.

Kaŝposti turpreti rahdija uŝ mata
tahdu pat ainu, kā pagahjuŝcho gadu run-
kuli. Bij atkal tee blatuš ņahditi ar puiŝi.
Sorte abeem weena. Tikai ņehkļāš puiŝim
pirktāš neŝinamaš uŝ tirdŝina Wez-Gulbe-
nē, bet man Breefuloš pee Belmin ņga,
paŝchaudŝetas. Puiŝim aptoŝchana un
gahdiba par kaŝposteem iŝziluš ruhpiĶa —
man gandrihš patruhžiga. Raŝcha turpreti:
man rudenī ņmukāš 10—15 mahrz. ņma-
gaš galwinaš, bet puiŝim daudš ņliktakas.

Tagad jau eš, buhdams eepaŝineeš ņko-
lā ar ņehkļu audŝeŝchanu un ari praŝē ko
reeredŝeiš, ņkolā un nu ari mahjāš ar
ņehkļu eepaidu eepaŝineeš, ņahtu domat, ka
ņĶim ņihmigām parahdibām natw gadiju-
ma rakŝturs, bet tam nopeetnš ņehlonš —
daŝchadi audŝeta un eeguhta ņaknaugu
ņehkļa.

Nahkamā 1921. gada waŝara to atkal
apŝtiprinaja. Paŝchaudŝetas runkulu ņehk-
lāš tagad bij puiŝim. Eš tās biju ņpeeŝts

pirkt Riga pee tirgotaja. Wiŝš gahja atkal
tāpat, kā eepreeŝchejoš gados. Tikai nu
rudenī mans puiŝis ar ņawu ņewinu bij
pawijam laimigi. Wini no ņawa maŝā run-
kulu ņahdijuma nonehma beŝ maŝ tikpat,
kā eš no stipri leelakā.

Kaŝpostu ņehkļa abeem bij Riga pirktā
un kaŝposti — paŝlitti.

ņĶini pat waŝarā abi ar tehwu audŝe-
jām tihrumā leelaku gabalu burŝanu. Da-
rijām ko warejam. Seme bij tomehr ne-
eekopta un neĶerejām neko daudš. Weenu
ņuŝbriti atmeĶrijām atkal puiŝim. Geŝeh-
jām burŝanus. ņehkļa man bij LatwiĶā
audŝeta. Puiŝim neŝinama. Nudens aina:
puiŝim burŝani pawijam paŝlitti, muŝju
atkal iŝzitus ņkaiŝti. Tehms apleeĶinaja, ka
agraŝ pat kaŝpostdaŝrŝā tahdi neauguŝchi.

Nu jau bij leeta noteiĶti ņkaidra: ir
taiŝuiba teem laiĶraŝtu rakŝteem, tur in-
ŝtruktori ņkubina uŝ ņehkļu raŝchoŝchanu pa-
ŝchu seme — ņawāš mahjāš.

Bet tā kā ņawu raŝchoto ņehkļu nebij,
tad nahkamā 1922. gada pawaŝari bijām
ņpeeŝti ņehk atkal no ahriement eewesto
ņehkļu. Darijām to un palikām pilnigi beŝ
ņaknaugeem ņĶini gadā, iŝnemot atkal to
paŝchu puiŝi, kaš eeŝehja patš ņawas au-
dŝetāš ņehkļāš.

Tag gruhta ņlimiba atrahwa mani no
praĶtiŝkā darba. Tomehr, wehl ņcho pawa-
ŝar, aiŝraŝtiĶu tehwm, lai paŝteidŝas Ri-
gā pee EĶonomiŝkāš ņabredribāš eegahda-
tees tās Romāš ņarmā audŝetāš ņaknaugu
ņehkļāš. Tas tā ari eŝot iŝdarits un reŝul-
tati nu paŝchreiŝ eŝot tahdi, kaš eepreeŝche-
još gados guhtoš eekatus un wiŝuš eetei-
tumus un aiŝrahdiĶumus par ņaknaugu
ņehkļu audŝeŝchanu wairak kā apŝtiprinot.

AtŝahŝtiĶu wiŝu to te deeŝgan ņiĶti un
plaŝchi tapehž, lai tagad, ņaknauguš no-
wahžot, katrš laimigaiš, kaš atrodāš
praĶtiŝkā darbā, waretu pahrdomat, waj
ari winam nebuhtu wehrts paŝlauŝit to
inŝtrukturu rakŝtus, kuri ņkubina uŝ ņehkli-
neeku eewahŝchānu un ņaknaugu ņehkļu
raŝchoŝchanu ņawā ņaimneezibā. No ņawas
puŝes katram to uŝ ņirŝnigādo waru tikai
eeteiĶt. Breefuloš, daŝchopja Belmin ņga
nahdibā, ņrahdaju ari pee ņaknaugu ņehkļu
audŝeŝchanaš. Tur redŝeju un nonehroju,
ka wina nebuht natw gruhta, bet katram
ari winam nebuhtu wehrts paŝlauŝit to
warbuht, warēš parunat uŝ pawaŝari. Ta-
gad tikai ir peenahziš paŝchreiŝ laiĶš pee
ņaknaugu nowahŝchanaš nepeemirŝt
eewahŝt ari ņehklineekus.

Un ko aiŝrahdiĶt pee ņchi darba natw
daudš. Pee ņaknaugeem par ņehklineekteem

joiswehlas faknes, kas labi attihstijusās, pareisi isweidojusās, wefelas, wideja leeluma. Laštus šcham faknem nogreesh ne gluschi gar pašchu peeri, bet ari ne wišai tahlu no tās. Pehz tam usglabā, kā parasts, kopā ar ziteem šatnaugeem.

Rahpostu sehklīneekēm iswehlas pareisi isweidotās, zeetas wideja leeluma galwinās. Tās isrok ar wišu fakni un usglabā pagraba šmiltis eeraktas. Par tahlako pawašari. Tagad tīfai: eewahzeet sehklīneekus. Alfr. Abers.

Laukfaimneeku kopdarbiba Sweedrijā.

Raut gan Sweedrijā daščas peenšaimneezibas šabedribas jau nodibinatas preešch wairak kā 50 gadeem, tomehr jaunlaiku kopdarbības kustiba te šahkās wehl tik kreetni wehlaik un kredita kopdarbju attihstiba šahkās pat wehl tīfai 1918. g. Sweedrijas kopdarbju likums neparedz neaprobeshotu atbildibu un likumā mineto remišju ari ne, kālab tur ari nav remišjas šaweeniba, kahda ir Wahzija. Atšewiščas kopdarbju šchirnes štrahdā pilnigi šchirtas. Liklab kopepirkšanas kopdarbeem, kā ari peenšaimneeku, lopu iswehrtešanas un kredita kopdarbeem katrai no winām ir šawa patstahwiga zentrala organizija.

Kopepirkšanas un pahrdošanas kopdarbju dibināšana šahkās pag. gadu šimtena demindesmitajos gados daščados Sweedrijas apwidos. Pehz wahzu un danu paraugeem tai pašchā laikā tika nodibinatas ari 2 zentralkopdarbes. Šhtā attihstiba šahkās tomehr tīfai laikā no 1904 lihds 1907. g., kad gandrihs waj wišos Sweedrijas nowados tika nodibinatas zentralkopdarbes. 1905. g. tika nodibinata sweedru laukfaimneeku walsts šaweeniba. Ap 1910. g. jau gandrihs waj wiša Sweedrija bij laukfaimneeku kopdarbības šinā organizeta. 1910. g. tur darbojās 1 walstsšaweeniba, 20 zentralkopdarbes, 850 kopepirkšanas un pahrdošanas kopdarbes ar 38 782 beedreem, bes tam zentralkopdarbes bij apweenoti 2850 personigi beedri. Wišu beedru ihpašchumā ctradās 536 005 hektari. Desmit gadus wehlaik: 1 walstsšaweeniba, 1353 kopepirkšanas un pahrdošanas kopdarbes ar turpat 80 000 beedru, 5067 personigu beedru zentralkopdarbes. Beedru aramjemes platiba 1920. g. aptwehra 980 570 hektaru, kas istaiša masleek wairak par 1/4 no wišas Sweedrijas aramjemes. Kopepirkšanas un pahrdošanas kopdarbes wispah aptmer tīfai weenu pagastu jeb draudji. Katrai no winām ir preešchneeziba bes padomes, bet ar rewidenteem. Tīfai darbwešchi dabu neleelu atlihdšibu par

šawu darbu. Dikai kopdarbju šawas noliktawas. Apgrošijuma nodokli minas nemakša. Zentralkopdarbju darbiba isplatas par weenu waj diweem nowadeem. Winas ir widutajas starp walstsšaweenibu un atšewišcham kopdarbem, bet wed ari patstahwīgus weitalus. Wiši wajadšige mahšflige mehšli un no ahreenes eewestā špehkariba tam tomehr janonem no walsts šaweenibas. Zentralkopdarbju peenahkums ir ari atšewišcho kopdarbju pahraudšiba, bet šanfahrt paščas winas padotas walstsšaweenibas kontrolei. Walstsšaweenibos usdewumi: apgahdat apweenotos beedrus ar laukfaimneezibā wajadšigām prezem, pahrdot beedru raščojumus, pahrstahwet apweenoto beedru-laukfaimneeku interešes. Galwenā wehriba tomehr preegresta kopepirkšanas leetai. Šhini noluhkā teek nošlehgti isdewīgi lihgumi ar mahšfligo mehšlu fabrikanteem, špehkaribas lihdsjeklu eegahdasšanas šinā eerihkoti biroji Amerikā, teek eeguhti kuģi pretšchu pahrwadašanasai.

Šaweenibas attihstiba radija wajadšibu pehz šawa naudas instituta, šaweenibas un minas daščado pašahkumu nostiprinašanas labā. Šhini noluhkā 1917. g. tika nodibinata Sweedrijas šemneeku banka ar 20 milj. kronu leelu afziju kapitalu. Paščlaik bankai jau 62 nodalas wispah Sweedrijai. Walstsšaweenibas labais nodoms ruhpetes par to, lai dširnawu ruhpneneziba pahreetu laukfaimneeku pašchu rokās, lihds šchim maj wehl šekmejees.

Zentralo kopdarbju kopapgrošijums šneedšās 1920. g. pee 93 milj. kronu, t. i. 6 reiš wairak kā 1910. g. Pelna galwenam šahrtam teek isleetota rihzibas kapitalu wirošanasai. Šawas darbības 15 gados walstsšaweeniba eekrahjuši 2 milj. kronu leelas reserwes. Kopsch 1907. g. kopdarbības weizinašanas šinā isdewuši wairak par pusmiljona kronu.

Peenšaimneeku kopdarbem paredseta aprobeschota atbildiba. Pašu štaitu noteiz waj nu šaimneezibas leelums

jeb ari gomu ffaits. Beedreem par peenahkumu statuti noteiz peena ruhpiгу apfopfchanu.

Sefofchee ffaitli rahda peenšaimneefu fopdarbju attihstibu.

Pastahweja peenšaimn. fopdarbes:

1890. 1900. 1910. 1915. 1920.

73 430 550 629 565

Skaita masinafchanas pee 1915. g. ifšaidrojama ar kara laika apstahklem.

Peegandats peenšaimn. fopdarbem fi-logramos:

1913. 1920.

peena	frejuma	peena	frejuma
750 milj.	1 ¹ / ₈ milj.	650 milj.	³ / ₄ milj.

Rašhots šweesta un šeera fi-logramos:

1913.

1920.

šweesta	šeera	šweesta	šeera
23 ¹ / ₄ milj.	2 ¹ / ₂ milj.	15 ¹ / ₂ milj.	4 ¹ / ₂ milj.

Lopu iswehrte fchanas fopdarbes ir zehlfuščas beidšamos defmit gados un winu ffaits ar katru gadu wai-rojas. Paščlaid darbojas 20 tahdas fopdarbes ar 50 000 beedreem. Katrai no winam peeder plašča, wišjaunakam prašibam peemehrota kautuwe. Raščojumi cet galvenam fahrtam uš Angliju. Šo fopdarbju darbiba daščfahrt aptiver wešelu prowinsi. 1918. g. wišas pastahwoščas 20 kautuwēs nokautas 320 000 zuhkas. Šcheet, ka fchahdā weidā fopdarbem Šweedrijā un ari zitur ir leela nahkotne.

Par labeem un šlakteem šeemajeem 1922. gadā.

Ilgu laiku welkas strihdus starp B. un L. kungeem par 1922. gada šeemajeem. Tā kā es ari 1921. gada rudenī eesehju šeemajus, tad gribu ari es dot paškaidrojums no šaweem peedšihwojumeem par 1922. gada labeem un šlakteem šeemajeem. Es 1921. gada wafarā aparu 2 puhrweetas semes un šabtu gatawot melno papuwi preefš šeemajeem. Tā kā 1921. gadā laiks bija labwehligs, tad preefš šeemajeem šagatawoju šewiščki labu semi. Uš ščam diwām puhrweetam pehz aparščanas un noezeščanas ušwedu 100 wefumu kuhš mehflu. Kad welena jau bij pirmam arumam šatrupejuš, tad mehfluš isahrdiju un ar maso arflu (ragainiti) aparu. Kad wišas nesahles bija pilnigi iskaltuščas, tad noezeju tihrumu ar zikšal ezeščam un atšahwu papuwei stahwet lihšs tam laitam, kad buhs jasehš rudši. Šehščanas laikā seme bij palikuš pawiřam zeeta. Tad ar atšperu ezeščam diwas fahrtas noezeju un eesehju rudsus. Šhis paškaidrojums man bij par melno papuwi, tagad giibu pašahstīt par ša šanzamo rudens papuwi.

1921. gadā labwehliga laika behl man isdewās noplukht deesgan agri linus un nodomaju linu semē eeseht rudsus. Kad nopluhžu linus, semi tuhli aparu ar diwlemesču arflu, pehz tam noezeju un šehju

rudsus eefšča. Pehz eesehščanas un noezeščanas ušwedu ščam diwām puhrweetam 40 wefumus kuhš mehflu un tuhli isahrdiju. Šhim otram gabalam nesehju mahšligos mehfluš, bet pirmam dewu uš katras puhrweetas 6 pudus mahšligo mehflu. Šchee mani rudsu lauki bij pakalnēs; pirmais, kuram šehju wehl mahšligos mehfluš, bij pret deenwideem; otrais, kuram nesehju mahšligos mehfluš, bij pret seemekeem. No ta lauka kurehš bij deenwidus pufe, es 1922. gadā iskuhlu 5 puhrus, bet no seemekeu pufes lauka iskuhlu 25 puhrus rudsu, tā tad pawiřam kopā 30 puhrus rudsu. Nedsams, ka man melnā papuwe rudši neisdewās, bet turpretim rudens papuwe nesa parasto rašču. Tamdehl es newaru teikt, ka pee 1922. gada šlakteem šeemajeem buhtu tilai ta waina, ka nebij melnās papuwes. Man bij melnā papuwe, bet tomehr man nebija rudsu. Teem, kam 1922. gadā bij labi šeemaji, teem tilai ir bijuš tahda laime, newis eemesls meklejams semes isstrahdaščanā. Gribu redset, ko par manu rakstu teiks B. un L. kungi, kurt tik ilgu laiku strihdas par 1922. gada labeem un šlakteem šeemajeem. Warbuht iteiks šawas domas ari wehl ziti nowehrotajt.

Widssemē.

P—s.

Dantjā fopmoderneezibu beedrt ar kontrakteem ir šaistiti kuhšit peenu uš šawu moderneezibu 5, 7, 10—20 gadu.

Wišbeesčaj top paredsets 10 gadu laiks, jo tihdaudš gadu wajasfigs šahkumā

aisnemtas naudas atmakšai. Fopmoderneezibas, ja winas pahrdob šweestu fopigi, šawufahrt ar 1 waj 2 gadu kontrakteem ir šaistitas nodot wišu šawu šweestu šaweeni-bai, pee kurās winas peeder.

Es esmu ikdeenās wid smehra šaimneeks,

teizis kašds farmeris, pastaštīdams par šaiwu darbu un šaweem panakšumeem. Pašča šaktumā wiņš nodarbojēes ar graudkopību un turejis, protams, arī dažas gowis, nenosīhmīgas, neeemehrojamās ne raščības ne fugas tihribas šinā, gowis, kuras eenakštuma nefahda naw demuščas, gowis, kuras wislabat nošauft par tihram škrandu gowim. Protams, arī tahdu pat škrandu bulli un tahdas pat škrandu zuhtas. Beidsot eestahjees pahr-raudšības beedribā, šahjis šuhtit krejumu uš moderneezību un galu galā uš pahr-rauqa un aprinkta agronoma peerunafčanu nopirzis diwas tihrašinu gernšejas fugas gowis. Samakšajis par abām 500 dolaru un nodomajis pee šewis, ka tas nu ean buhšot šakšums no gala. Domehr širds dibenā bijuši masa zetiba arī uš labu iņakšumu, jo jau pašča peedšihwojumi rahdijūšči, ka weena tele no pušafčinu gernšejas mahtes un škrandu bulla ar pirmo peenu demuši 215 mahrzinas šweešča (mahtes raščiba 346 m.), bet gadu jāunafa šchis paščas gows meita no tihrašinu gernšejas bulla demuši 360 mahrz. Ārmā gadā weena no pirktajām gowim, mahrdā Mulija Lu, atnešūši bullenu, kuruš pahrdots par 150 dolaru, otrā gadā atkal bullenu, kuruš atšchirts, bet mahte peeteikta gernšejas fugas gada išflaukuma ščensībā. Šnakhšums bijis, ka šchi gows uštahdijūši jāunu fugas rekordu preekš 12 gadu wežām gowim, išdodama 14.740 mahrz. peena un 696 mahrz. šweesta (eepreekšchėjais rekordš bijis 666 m.). Āri zubkškopībā šchis šaimneeks pahrgahjis uš tihrašinu kustoneem, kuri neš pateesu pelnu. Wina labības un ašholina raščas leelā mehra pažehluščas. Bet tagad laušim, lai runā daščus mahrdus patš šaimneeks:

„Wehl weena druwa praša manu ušmanību uš šchi druwa ir labakā un škaitakā pašoulē, proti, mani trihs dehli un diwas meitas, diwu lihds dešmit gadu wežumā. Šaunakais un wezakais behrns ir

meitenes. Leekas, ka wīnu ušdemums buhtu palihdjet mahtei namā un šehki, bet wīnu laiku, kamehr wīnas naw školā, pee galda waj gultā, wīnas ir kuhti un aplofā pee kustoneem. Katram no trim sehneem peeder pa fugas telam un wīši trihs sehni ir ložekli muhšu aprinkta tihrašinu gernšejas maigadigo audšetaju beedribā. Strahdneeku jāutajums man ruhpes nerada, drihjak man šahk ruhpet tas, ka waretu wairak semes šlaht peepirkt.

„Šai deenā, kad beidsās Mulijas Lu gada raščības ščensība, muhšu mahjās tika notureta gernšejas fugas audšetaju apšpreede. Peedalijās aprinkta agronomis, gernšejas fugas audšetaju walšis apweenibas preekšštahwis, apgabala špezialists peenšaimneezibā. Walšis Laukšaimneezibas Augšškolas agronomiškās palihdšības nodalas špezialists lopkšopībā dema paščaidrojums peena lopu turešanā un audščšanā un plaščafi pahrrunaja tihrašinu bulla nosīhmi lopkšopibas pažehšanā. Šaņakšūšči bija kašdi 80 lopkšoppi. Kad deenas kahtiba bija išsmelta, wairakšolščanā pahrdewa gadu wezo Mulijas Lu dehlu par 425 dolareem. Es jau šen biju nomeerinajēes un patš ar šewi išlihdšis par šew 500 dolareem, kuruš toreis išdewu par tām diwēm tihrašinu gowim.

„Man ta leeta ir ščaidra, es wairs neemeņu deenu nešaimneekotu ar škrandu kustoneem. Es nenemtu preti preekšča šawa gnamā pulka škrandu bulli, ja man kašds wīnu dahwinatu. Mani peedšihwojumi ir man peerahdijūšči, ka škrandu bullis ir tas wisdahrgakais kustonis, ko juhs warat preekšča šewis išaudset waj nopirkt, nekātotees uš wina lehts zenu naudā rehšinot. Pat tagadejos krišes laikos es esmu wairak naudās pelnījis ar tihrašinu kustoneem šaimneekodamās, nekā toreis augsto zenu laikā ar škrandu baru.“

Do waram mehš no teiktā mahžitees?

—r.

Peenšaimneezības išredšes. Šawe-notās Walšis išrehšinatš, ka kamehr 1899. g. zaurmehra uš katra eedšihwotaja peena patehriņšch bijis 23 galoni (1 galons apm. 3 stopi), tad 1922. gadā patehriņšch bijis jau 49 galoni. Un ja šche eegaumē arī wehl eedšihwotaju škaita peeaugščšanu, tad naw ko brihnetees, ka peenšaimneeki luhkojas nahšotnē ar wislabatām išredšem. r.

Par ašhbokeem pagahjuščā gadā Anglija aišmaksajuši uš ahršemem 2500 milj. rublu. Ja mehš Latwijā šanemtu duhšču, mehš Londonā atrastu tirgu wīšem muhšu išwedumu ašhbokeem un pahrwestu mahjās daščus šintus miljonus. Bet deemschēl, mehš neteekam pee eksporta noorganiščšanas.

r.

Raschibas goda saraksts.

Veeshmes un atskanas.

Drukās kluhdas islabojums.

„Semes Spehka“ 19. numurā 436. lp. p. 2. flejā, 5. rindā no apatščas nepareisi: 1922./23. g. augstako raschibu u. t. t. bet ja lafa: 1921./22. gadā augstako raschibu Latwijā usrahda gowš K u l l i t e K. B. 347 u. t. t.

Drukās kluhdas ir peelaitas „S. Sp.“ 19. u. sinās par raschigako gowi Dundagas I. lopkopibas pahrraudsibas beedribā:

Jr nodrukats — „gowš Rose L. K. 23.“ — wajadseja buht — „gowš Rose L. R. 1. — 23. g.“

Tāpat nodrukats — „ausu un kweeschu milti“, wajadseja buht — „ausu milti un kweeschu klijas“.

Tomehr firsnigs preeš mums par wisam schim sinām. J. Drugis.

Dundagas I. l. p. f. instr. p.

Behdejo „Semes Spehka“ numuru fanehmu tikai 20. oktobri, bet gaidiju to jau ap 10. oktobri, kad ir „Semes Spehka“ parastais isnahššanas laiks. Gaidot bij satrahjuschās leelas dusmas, jo katru pasta deenu welti nomellejees „Brihwā Semē“ pehz „Semes Spehka“ un nodomaju, ka tahds tihšam, par spihit leelai gaidischana, to isnehmis. Turpreki, fanemot „Semes Spehku“, wisas dusmas ahtri jo ahtri isklhda, jo par scho leelo gaidischanu 19. numura faturš nesa patihkamu pahrs teigumu. Augstraschigakās Latwijas gowis un zentigakee Latwijas laufšaimneeki un laufšaimneezes, kas nobildeti schini numurā ir mums leels gandarijums, jo redset zilwekus, kas ar neatlaidigām puhlem daudš panahš, ir pateesi preeš. Gribetos, lai „Semes Spehks“ us preešču atrastu lihdselus ari zitu laufšaimneezibas nosaru šafneegumu godalgoschanai un tahdā kahrtā

rahditu šaweem lasttajeem wehl weenu otu ar panahkumeem bagatu latweeti, kusch šawu muhšču pawada klusibā, domajot leelas domas un darot leelus darbūs. Seeweetes gan drusku apštaituschās, ka nobakās „Lauku seeweetei“ schoreis naw, bet apmeerinas ar zeribu, ka us preešču buhs atkal toteesu wehl jo wairat rakstu ari preešč wiwām.

Tagad man gribas žums, redaktora kungs, pastahstit, ka „Semes Spehkam“ peemiht kautkas šewischks, kas leel us wina til šipri gaidit netik ween man, bet ari wiseem ziteem muhšču mahšas eedšihwota jeem, kuri pahrnešo jauno numuru nelabprahš tuhliu grib nodot man. Tahdās irišes ispalihdsamees tā, ka weens wisus intresejoschos gabalus lasa ziteem preeščā. — Lauššaimneeks no „Semes Spehka“ netikween šmelas šawu kaimian un muhšču un zitu šemju darba beedru peedšihwojumus un nowehrojumus zihnā ar deesgan neschehligo dabu, bet eepašhstas ari ar šawu darba beedru garigo pašauli, kura ispauschas wina rakstītās rindās. Dšihwas ir schis rindas, jo winas nahš teeschi no dšihwes un tapehz ari droschi dšihwē peemehrojamas. Jādōmā, ka „Semes Spehks“, kuru isšuhā apm. 10.000 eksemplaros, ari zitur, tāpat tā šche pee mums, eet no rotas rotā un katru numuru ismanto wismas peezi zilweki. Tad isnahš, ka „S. Sp.“ eepašhstina ar jauneem šafneegumeem laufšaimneezibā loti plasčas aprindas un tapehz ari katrā jaunā numurā redšam til daudš atšaušmes par jauninajumu peemehrotibu muhšču dšihwei. — Garajos seemas walaros, kad ir wala weenu otu lapas puši wairat pahrlasit, buhtu wehlams, lai „Semes Spehks“ muhs beeschat apzeemotu. J. O.

Saweenoto Walsu presidents Kulidschš pee kahda gabijuma teizis: Amerikai allasch ir patizees nemt šawus leelakos un dischenakos wihrus no laukeem, no semes. Tikai retos gabijumos wina toš ir atraduši to šarpā, kuri isaugusch tur, kur pilšehtas atmeau brugis atšchir wikus no muhšču wisu mahtes, no semes.

Wites newaimanā — winas dšeed šawu darbu daridamas. Winas atšihst ari kopdarbibas nosihmi — un isnahkums ir faldais medus. (Jaunlatku filosofija.)

Gauschans par wakardeenas kluhdam lai neaptumscho muhšču šlatu preešč scho deenas usdewumeem un darbeem. — Presidents Hardings.

Kritika un šmahdeschana neweenam newar neka launa nodarit. Ja nosodischana naw pamata, wina war eewainot tikai to, kam truhšt mihlestibas un drosmes; ja kritikai ir pamats, wina darba daritajam usrahda truhktumu wina darbā un beedina wina no kluhdam un nepatishchanam nahlotnē. — Anglu walsis wihrs Gladstons.

Manu klušo briešču doma.

Ļaſot „S. Sp.“ iħšos kà ari garakos rakstus, eefuhtitus no ņeemeetem, preezajos no ņirds. Īkweenà rindà ir tik daudš ņpirgtuma un, war ņazit, iħsta ņemes ņpeħka weenota ar debešs daikumu. Un man naħš praħtà aišween tahdos briešħos dņejeņeķa wahrđi: „Nē, naw ņudusi ta tauta!“ ... Īaħpratumi un dņirħstosħee ņtrihđi, kà iħbuhwet ņkaištu un daiku ņawu un ņawu liħdšzilweķu dņihwi, ir eerošinošħi. Tee iħņauz jaunas pahrdomas un jaunu jautajumu preeħħà noštahda ne tik ween lauku ņeemeeti, bet wišpahri ņeemeeti. Un ņeemeetei ņawà darba ņteigà aišween ir biģis tik daudš jautajumu uš ņirds. Bet ņħurnala, aþ kuru mehš ņeemeetes wairak aþweenotos un waretu išteikt ņawas domas, naw biģis. „S. Sp.“ ir jaapņweiz, ka tas mums ir dewiš weetu ņawàs kaut mašajàs lapàs. Te mehš waram ņatiktēes wišņemņeeze ar kuruņemņeezi, pišħeħņeeze ar lauziņeezi. So mums wišam tak ir weens mehřkis: ņkaišta un ņpeħziģa Ļatwiģa. Un wiņa buħš tahda, kaħdas buħšim mehš. Man griģbas dašħus wahrđinuš teikt manai kaimiņeenei wišņemņeezei, mašu peešihni augušta mehņešħa numurà nodrukataņ rakstam. Ne wišzauri ar rakstu ešmu weeniš praħtis, bet man beģgala paħiħ tas dņihwais Ćars un energiģa, kaš ņpriķst te no iħ wahrđa. Te iħpausħas muħšu wišpušigà Wišņemes daba ar ņaweem kaņneem, ņtrauteem, Ćrawam, ņħalzošħeem weħjeem un Ćlušņeem aišweħjeem. Ļiħ brieħnos, kaħeħl mana pašħapšiniģà kaimiņeene Ćaida, lai wiħ-

reets nonemtu zepuri muħšu darba preeħħà un liķtu ņaimņeezei atņiniģbas wainagu Ćalwà. Ļeels Ćars ir praħtis arween pašs ņewi ņaweem darbeem wainagot un jaunu laikmetu eeswanit. Un eš domaju, ka zilweks, kaš ir aþweħrteģis zitus, paþreeħħu ir aþweħrteģis ņewi. Un tikai zaur ņawas weħrtiģbas diweħseles loģeem mehš aþņkatam aþħahrtni. Ķaugotees muħšu darbos, mehš negreħkotiģim, ja wainagotiģim ņewi ar ņawa darba atņiniģbu. Neģaidiģim to no ziteem, lai tas ari buħtu wiħrs waj draugs, deħšs waj braħlis. Praħtiģim nemt ņawu muħšħiģbas lemto daļu, tad mehš ari praħtiģim dot, kaħ muħšħiģba to praģis. Eš redšu iħdeenas darba iħdeenà un muħšu tautas ņweħtku ņpošħumà, ka Ļatwiģu ņeemeetē mirđš no zilwezes aišmuħšħeem dotà deģošħà Ļahpa. Ķreeķu filioloģs Ķlatons dewa tai domai wahrđus un liķa, lai wahrdeem ņeko darbi. Ļa ir dņihwes wadošħà doma, kurai ņekoģam aþņinotees un neaþņinotees: „Deģošħàs Ļahpas, kuras wiņi tura roķàs, lai ņneeds tee weens otram taħlaķu“ — tas ir muħšu Ćara ņtiþrumš, diweħseles ņpirgtums, nenogurstošħà energiģa un darba miħleštiba un muħšħam ņtaroģošħà ņirdšņħaidriģba. Tas ir ņpeħks un daile, kaš aþweenoģas muħšħiģà ņaškanà. Tee dara zilweķu muħšħam jaunu un, paķeizotees ņħai ņaškanai, mehš ņašneedsam ņirnu muħšħu ņawà ņeħtà un tautas druģvà ņtraħdaģot. Ķt, ņeireetei muħšħam neģagurt, darbu un daiku weenoģot!

M. A.

Ķħdeenu jautajums.

Ķau ilģaks Ļaiķš paģahģis, ka „Ķemes Ķpeħka“ redakģija ušaiģinaja muħšu namaħtes rakstīt par to: ko eš leķu Ćaldà, ašaidà, Ļaunagà, paĻaunadš, wafarinàs.

Ķihđš Ķħim „Ķemes Ķpeħkà“ par to maš rakstītis un ari tas, kaš ir rakstītis — ušstahđito jautajumu neišģmel tahdà plašħumà, kà tas buħtu weħlams.

Ķriģbetos jautat, waj muħšu namaħtem pateģi tik maš Ļaiķa? Waj tas aišnemtas no Ćimenes, ņaimes, wirtuģes, Ćleħts un Ļaidara darbeem tahdà paħrmehriģbà, ka neatliķtos tàm Ļaiķš — aþrakstīt paþira Ļapinai weenu pušī un to redakģijai aišfuhtīt.

Ar rakstīt nešpeħju waj newaru aišbildinašħanàs Ļaikam Ćan buħš neweetà.

Muħšu namaħtes tagad Ļaba daļa ir ar augstakàs meitenu ņkolas waj meitenu Ćimnašijās iģģiħtibu. Weģakàs paauģdes namaħtes ar mašaku iģģiħtibu ņawos ņaimņeeģibas darbos rakstu maš leeto — tàm ta rakstīšħana paģruħta; bet ari te war liħdšfetees; tàm rakstu darbus iħlabi war iģdarit wiņas atwase — meitene, kaš ņkolas atwalinajumà — waj weħl Ļabaki — meitene, kaš ņkolu nobeiģuģi un Ćalkulē uš „Ķantoristēš Ćodu“ — waj jau eģošħa Ķantoristē, kurai tas raksta darbs ar iģpalwu paģaģst.

Par to sweestianu un ziteem labumi-
neem, kahdus mahminā tai katrā nedelā
pilsehtā swaigus eesubta — meitina waretu
gan mahminai iipalihdset ar masu raksta
darbianu... Ja jau mahminā jawā faim-
neezibā wišu deenu eedama, gahdadama,
daridama, wišu redsedama buhtu nogurusi,
— toteesu meitina 6 stundas fantori ar
spalwu rotadamās nogurusi nebuhs.

Nama mahtes, tamdeht raksteet! Waj lee-
zeet rakstī jama atwasei. A. Dsennewizs.

Zif labati un taišnigati un eezeetigati
mehs wiši buhtu, ja spehtu mehš eeskati-
tees muhju brahtu un mahju širdis! Bet
mehš nesinam, kas nospeesch un daschreis
šalaušch winu širdis — un šchai nesina-
šchanā esam zeeti, aši un daschreis par
daudš steidsigi teesu spērest. K. U.

Ehdeenu eedalijums.

Sahkot patstahwigu faimneezibu un lai
šawai mahtei atweeglotu winaš ruhpes,
katrreiz domat kahdu ehdeenu launagam
wahrit — fastahdiju no galwenajeem ehdee-
neem šchahdu ehdeenu eedalijumu :

P i r m d e e n : kikkēni sweesta waj grausde-
ta spēka mehrzē.

O t r d e e n : šafnes, kartupeli, kahli, bur-
fani — galas supā.

T r e š c h d e e n : kahposti ar galu.

Z e t u r t d e e n : širni ar gruhbeem un
galu.

P e e k t d e e n : šafnes, kartupeli, kahli,
burfani — peena supā; tā pawalga pee-
dema sweests waj zepta gala.

S e s t d e e n : putrainu beesputra, sweesta
waj grausdeta spēka widuš mehrze;
šalds waj kehnes peens — blafus (ap-
mehrt) mehrze.

S w e h t d e e n : rišši, swaigas galas
waj peena supā. Auglu supa waj auglu
kibjelis. Ja auglu supa — tad zepta gala
tā aisdars. Tapat rišheem peena supā.
Šchahds launaga ehdeenu eedalijums

manā faimneezibā ari behglu laikā pastahw
jau 24 gadus.

Peena putra ar kunkuleem. Lauku
putra ar galu. Gejawputra ar pakrejam —
pahrmainus tā asaida ehdeeni. Kā aisdaru
pee peena putras peedod zeptu šikki ar kre-
jumu waj galu. Gejawputrai sweestu waj
laukus. Gejawputru wahra parasti festdee-
nās asaidam, kad maiše teek zepta.

Sauši kartupeli, šikke, beespeena mehrze
un šchahba putra ar kunkuleem. Wiltu bees-
putra ar mehrzi. Sauteti širni waj no ša-
gruhsteem širneem pataifitas pihtes —
pahrmainus tā wakariu ehdeeni. Sestdee-
nās wakarā parasti šauteti širni waj širnu
pihtes ar šchahbo putru.

Swehtdeenās waj šiprajā darba laikā
— mehslus wedot u. t. p. brofasti kafija,
sweestmaise, pihragi, waj pankoki (karschi-
nās). Palauņadši parasti no Surgeem lihds
Mahram katru deenu maišes rifa, pahr-
mainus apšmehreta ar sweestu, tankeem
waj medu.

Semgalē.

A. Dsennewizs.

Šhājeem brihšheem.

**Elektriba tā wisada weida ša-
baribas konserweschanas lihdselis.**
Taisni pehdejos 2 gados Wahzijā elek-
tribu šahit ismantot daschadu weidu ša-
baribas konserweschana. Tavehš šchim no-
luhškam tur nodibinajuseš weseļa šabeedriba,
tura usnemas eerihkot weetejeem semkopjeem
konserweschana wajadstgās eetaiseš, isuh-
tidama špezialistus, kuri dod padomus un
taisa nowehrojumus konserweschanas gaitā.
Breesch un pehš konserweschanas teek kon-
serwetai baribai isdaritas analizes, lai da-
butu šinat tās šaturu. Konserweschanas
periodā šewišchlu wehribu peegreesch tempe-
raturai un ir nowehrotš, tā ja temperatura
konserweschanas šahlumā šahpj jo štraujaki,
jo labaka israhdas konserwetai bariba.

Tomehr šafata, tā naw isdeweš leo-
retiski noskaidrot wišus us šchahda konser-
weschanas weida atteezošchus pamatnotei-
lumus. Bet eeguhtee panahkumi rahda, tā
šchai konserweschanas metodei buhs šposcha
nahkotne un tā wina ir us pareisa zeka.
Peewediščhu tā atšauzas semkopji par
šchahdi konserweto baribu. 1) Resultati ir
jo labaki, ja bariba konserweschana ir bi-
juši šlapja. 2) Wispahrigi, baribas ihpa-
schibas ir labas un lopi wina loti labi
ehd. 3) Tā war usglabat daschadus lakstus,
atalu un žitus rudens šakumūs, kuri žitadi
eetu šudumā. 4) Wistaupa loti daudš spēhla
baribas. Stud. agr. J. A.

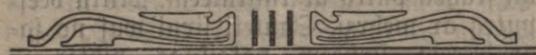
„Semes Špehš“.

„Brihwās Semes“ itpahnebelas besmaksas
weelikums laufaimneezibai un lauku dšihwei.

Redaktors: Agronomš R. Umanis.

Šdeweja: Katt. Semn. Saweeniba.

	Saturs:	Lpp.
R. M. — Par wehlu		457
Ed. Dunens — Linu mehrlīšana Holandē, Belģijā un Franziņā		458
E. Bergis — Waj atmakfajas gowis tibri isslaukt?		460
M. Rodol — Mūhsu drawās		460
Stud agr. J. Ahbolinsch — Labības ūsau- dešana		462
Ufendeetis — Kā pazelt eksportsweesta la- bumu?		463
R. Balodis — Weetajās bišhu ūgas ūs- labošana		466
U. B. — Daschi aifrahdijsimi par wirzas nosihmi un eekrahšanu		468
Andr. L. — Wistu bariba		469
Uftr. Abers — Saiknaugus nowahzot		471
Laukfaimneeku kopdarbiba Sweedriņā		474
P. S. — Par labeeem un sliikteem ūeemajeeem 1922. gadā		475
—r. — Es esmu iideenas widuūmehra faimneeks		476
J. O. — Raūchības goda ūaraksis		477
Lauku ūeeweetei		478
Ufūfajeem brihscheem		479

Wisidewigatā apatnu eepirkschana!

Ahrejās Tirdsneezibas

Atziju Sabeedribā,

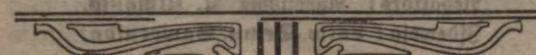
Rigā, I. Rehniņu eelā 3. Fāhr. 23—29,

Aluksnē, Reseknē,

peedabwā par a hr p u s t k o n k u r e n z e s z e n a m behruu ūhnoūrahbatūs	Mr. Nr. 24—28	
	par R. 200.	— pahri
	Mr. Nr. 29	35
	par R. 250.	"
meitenu	par R. 325.	"
ūehnu	" "	350.
damu	no "	456. līhds
		750. pahri
fungu	no "	450. līhds
		750. pahri
ūtrahdneeku ūuchtahdas ūhnoūrahbatūs	par R. 725.	pahri
uħdensūahbatūs	" "	900. "
ūandalas ūahkot	" "	100. "

Beū tam ūaūas, ūedulūas, ūlejas, eemauktūs,
apauūchūs, ūirgu loktūs, daūchadu ūinu audeklu un
dūijas, daūchadas lauffaimneezibas maūchinas u. t. t.

Attalpahrb. ūewiūūel iūdewigi noteikumi!

Latwijas Peenūaimneezibas Zentralā Saweeniba

Rigā,

Dūrenatnu eelā 87-89, weitala telpas 70.

Telegr. adr.: **Peenzentrale Rigā.**

Fāhtrani: **Waldei 58-58; Sweesta eksportnodakās
waditajam 22-30;**

**Grahmatu, tehniūlam un iūstruktoru birojam 58-60.
Maūchinu weitalam 21-25; Sweesta noliktawai 58-59;**

Nodala ūeepajā,

Uliūa eelā Nr. 44, (Apr. wald. telpās).

**Sweesta,
ūeeru,
ūaseina un
olu eksports.**

Ismakūā awanūs tuhliu peħz produktu
ūawemūanas. Saweeniba ir eksportesūst
ūhini gadā 70% no wiūa Latw. ūweesta.

Saweenibā nodod ūawus raūchoju-
mus pahri par 300 peenūaimn. ūab.

Latwijas Peenūaimn. Zentr. Saweeniba
ir weeniga teeūūi peenūaimneezibas orga-
niūazija Latwijā, ūurās mehrlīs ir apweend
wiūas kopmoderneezibas, lai dotu peħdejam
eespeħjamibu iūdewigati pahrdot ūawus
raūchojumus un eegahdatees maūchinas un
zitas beū ūarpneezibas.

**Saweeniba ir eerihūojuūt gada laikā
225 daūchada tipa kopmoderneezibas.**

Saweenibas tehniūkā un iūstruktoru
birojos darbojas labatee ūpezialist peen-
ūaimneezibā, ūuri iūdara ūū peepraūijumu
wiūs ūū kopmoderneezibu organiūeūanu,
eerihūoūanu un rewisūjam atteezofūos
darbus.

Saweeniba rekomanē kopmoderneez-
ibu waditajus un zitus darbneekus.

Wiūam kopmoderneezibam ūapweenojas
Latwijas Peenūaimn. Zentralā Saweenibā.

